

RABIN DR. MOSES ROSEN

IAACOV ŞI ESAV

SU

glasul raţiunii şi cel al sabiei

Vocea e vocea lui Iacov şi braţele „braţele lui Esav” (Genesis 27, 22). Ithac şi Rivea poartă în căminul lor şifile din cortul avrahamic. Al doilea dintre patriarhi păstrează cu grijă menirea spirituală ce i-a încredinţat-o tatăl său părinte. Viata sa e calmă şi liniară, căci lui nu i-a rămas decât să continueze o unică credinţă pe care tatăl său a cucerit-o prin grele suferinţe. Dinamicul Avraham îi înlocuieşte stăruinţa Ithac.

Fiinţele pe care le-a săpat Avraham în urmărite de ura filistenilor. „Esek Sina”. „Jaful şi duşmănia” caută mereu să astupe fiteinţele binecuvântate, carele de dragoste şi adevăr, descoperite de către primul monoteist. Ithac începe să sîrg spre a „destupa iarăşi”, spre a nu lăsa ca invidia şi invidia să oprească şuvoiul binelui pe care tatăl său l-a dezlanţuit între oameni.

Pe care se izbuteste să săvîrşească în mediul social în care trăieşte, nu poate să facă în propriul său cămin. „Esek şi Sina”, ura şi invidia îşi fac drum spre inima fiului său Esav, care devine duşman de moarte al fratelui său, Iacov. Caracterizarea pe care textele biblice o fac acestor doi fraţi e o elocventă negare a tuturor teoriilor rasiale. Constituie un avertisment dat tuturor acelora care se înclină să cadă în greşala imitarii oamenilor după singele care le vine în vine. Ei sînt copiii aceloraşi părinţi, au fost plămădiţi în acelaşi pînă, au primit aceeaşi educaţie şi totuşi au prezentat doi poli opuşi. Esav e tipul de patimă şi slăbiciuni, egoist şi simpatizant, brutal şi încrezător numai în sine. Iacov înfăţşează pe de altă parte un întreg plin de virtuţi şi dinde asigurare legilor eticii. Iacov e Binele, Esav e Răul.

Într-un Ithac are vederea slăbită, care nu-l împiedică să aibă o viziune clară şi puternică. În mod lapidar şi precis el defineşte pe cei doi fii prin cuvintele „Vocea e vocea lui Iacov şi braţele sînt braţele lui Esav”.

Esav şi toţi urmaşii săi se reazemă numai pe puterea pumnului, sînt doctrinarii „poziţiei de forţă”, au naivitatea să creadă că la adăpostul forţei brutale îşi pot putea impune stăpînirea. Esavul tuturor veacurilor şi-au bazat existenţa pe puterea fizică şi-au bătut în cămin pe braţele „vocei lui Ithac”. Au încercat în singe pe cei care au vrut să se supună dominaţiei lor, dar au crezut că prin războaie pustioare vor ingenunchea lumea. Esav e simbolul puterii, al lăcomii şi sălbăticiei.

Iacov, descendenţii săi, reprezintă „vocea”. Arma lor e argumentul, stîndul lor e ideea dreptăţii şi a păcii, poartă în braţe şi cea a raţiunii.

Întreaga desfăşurare ulterioară a naraţiunii biblice ne va arăta că nîcînd sa nu lăsa Esav nu va izbuti să sugrume vocea lui Iacov, nîcînd „poziţiile de forţă” nu vor putea impune „modul lor de viaţă” noroadelor lumii care dau asigurare glasului raţiunii.

*

„Dumnezeu al lui Avraham, Dumnezeu al lui Ithac, Dumnezeu al lui Iacov”; să invocare ce o adresăm Creatorului în ruga de Şemone-Esre ce o rostim de fiecare ori în fiecare zi. Nu e oare inutilă această triplă denumire dată aceluiaşi Dumnezeu, Unul şi de nedespărţit? Vom găsi în formularea dată de către autorul liturgic o confirmare a cuvîntului unui mare gânditor: „Fiecare om îşi are Dumnezeul pe care îl merită”. Într-adevăr, imaginea Divinităţii ce se reflectă în sufletul şi conştiinţa omului depinde de nivelul său moral şi intelectual. Cînd autorul lumii apare fiecăruia dintre noi în prima primă prin care îl privim. El e unul, dar modul de a-L vedea şi înţelege sînt diferite. Dacă Avraham l-a descoperit pe Dum-

nezeu pe calea cercetărilor, dacă el a fost primul muritor care a avut revelaţia divină prin raţionamentele ce l-au dus la concluzia că nu e cu putinţă ca acest univers să n-aibă un ziditor şi un îndrumător, Ithac găseşte credinţa cea adevărată prin educaţia primită din partea părintelui său. Din copilărie i se sîdeşte în suflet această credinţă şi ea nu mai reprezintă o cucerire a propriului său spirit, ci o moştenire sufletească pe care o păstrează cu sfîntenie.

Dacă Avraham îl slujeşte pe Dumnezeu prin dragostea de oameni, prin bunătaţea faţă de semeni; dacă spre piscurile Divinităţii drumul celui dintîi dintre parinţii noştri duce pe cărările solidarităţii umane, Ithac urcă pe acelaşi munte al Dumnezeirii, bătătorind poteciile lui Dumnezeu ale muncii binecuvîntate.

Ithac răscoleşte brazdele cu sirguinţă. El pătrunde în măruntaiele pămîntului spre a găsi apa care va îmbogăţi holdele. Filistenii au astupat izvoarele descoperite de tatăl său, dar el le caută mereu, căci pentru el acestea sînt „apă de viaţă”, însăşi viaţa ce se revarsă peste ţarină.

Un neevreu l-a întrebă odată pe Rabi Iosi ben Kisma: „Voi aveţi sărbătorile voastre, iar noi pe ale noastre. Care e totuşi ziua în care ne bucurăm cu toţii laolaltă, fără deosebire?”.

„Aceasta e ziua ploii, ziua în care coboară belşugul ceres peste toţi oamenii”, fu răspunsul înţeleptului (Bereşit Raba 13).

Ithac e animat de această convingere. Apa care va ţîşni e un bun comun, iar dreptul la hrană aparţine tuturor fiinţelor.

Primele două izvoare ce le descoperă capătă însă nume semnificative: „Esek” şi „Sina”. „Duşmănie”. E o nomenclatură, plină de amărăciunea decepţiei. Avimelech, monarhul hrăpăreţ ce se

(Continuare în p. 6)

Preşedintele României, dl Ion Iliescu, primeşte delegaţia Parlamentului britanic în prezenţa Eminenţei Sale dl Şef Rabin dr. Moses Rosen

VIZITA UNEI DELEGAȚII EVREIEȘTI DIN CANADA

Joi 1 noiembrie a.c., o delegație reprezentativă a Congresului Evreiesc Canadian și a lui Appeal of United Israel of Canada, condusă de dl Less Scheininger, președintele Congresului Evreiesc Canadian, a vizitat comunitatea noastră.

În orele de dimineață delegația a făcut o vizită la Muzeul de istorie a comunităților evreiești din România și la Templul Coral din București. Tot în cursul dimineții delegația a făcut vizite: la reședința Excelenței Sale Saul Gray, ambasadorul Canadei la București, la Senatul României, unde s-a întâlnit cu președintele Senatului, dl Alexandru Bărlădeanu, la Palatul Cotroceni, unde a fost primită de ministrul Vasile Secăreș.

După amiază delegația a avut o lungă convorbire cu dl Romulus Neagu, secretar de stat la Ministerul de Externe, după care a asistat la un spectacol-concert oferit

în sala de festivități din str. Popa Soare de formațiile noastre corale și orchestrale.

Eminența Sa dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen fiind atunci în Israel, unde s-a și întâlnit cu delegația înainte de venirea ei în România, oaspeții noștri au fost salutați de dl ing. Theodor Blumenfeld, secretar general al FCE. Dl Less Scheininger, șeful delegației, a mulțumit călduros pentru primirea de care s-a bucurat și a subliniat meritele Eminenței Sale în educarea tradițională evreiască a tineretului nostru și în perfecta organizare a Comunității Evreiești din România.

Spectacolul festiv al serii a fost urmat de o recepție dată de Federația Comunităților Evreiești în cinstea oaspeților. A participat un mare număr de invitați.

(Continuare în p. 5)

MIRACOLUL EVREIESC

Motto: „Dacă sînt degenerați, cum se crede de obicei, am dori această formă de degenerare /tuturor poarelor bătrîne.”
E. M. Cioran

Despre „miracolul grecesc” s-a vorbit mult mai des decît despre „miracolul evreiesc”, deși cultura europeană este de neînțeles fără dialogul, de două ori milenar, dintre un grec și un evreu: dintre știință și conștiință, dintre rațiune și morală, dintre idee și ideal. Dintre stăpînirea naturii și stăpînirea de sine. Miracolul grecesc s-a ivit în agora ateniană, iar miracolul evreiesc a început pe Muntele Sinai: dialogul cetățenilor cu Puterea politică și dialogul omului cu Dumnezeu. Două popoare puțin numeroase care au marcat istoria omenirii. Numai că evreii au fost puțini „în spațiu”, însă dăinuind aproape patru milenii, ei au fost, prin acumularea generațiilor, unul dintre cele mai numeroase popoare: poporul timpului, al istoriei, al devenirii.

Cum se poate explica această dăinuire, care l-a făcut pe neotomistul Jacques Maritain să spună că „a dori să rezolvi problema evreiască înseamnă a dori să oprești istoria în loc?”

Înainte de toate, prin credința evreilor că omul nu „este”, ci „devine”, că umanizarea este un proces de continuă îmbunătățire morală, care se termină abia la „capătul timpurilor”.

Prin rațiune, lumea se impune omului, prin morală, omul încearcă să se impună lumii. Logica este o descoperire, morală este o invenție. Adevărurile științei sînt aceleași pentru toată lumea, idealurile

morale diferă de la popor la popor și de la o epocă la alta. Venind cu credința în perfectibilitatea necontenită a oamenilor și a raporturilor dintre ei, evreii au adus omenirii un ideal inepuizabil. Tanahul este istoria luptei dintre bine și rău; Evanghelia este apologia unui bine definit. Idolii sînt perisabili, dar dacă omul — ca individualitate veșnic creatoare — devine idealul suprem al omului, atunci o asemenea morală e perenă. În alianța iudaică a omului cu Dumnezeu, a jigni un om este mai grav decît a-l jigni pe Dumnezeu, iar Dumnezeu trebuie să dea socoteală omului în aceeași măsură în care omul trebuie să dea socoteală lui Dumnezeu. În iudaism, credința în Dumnezeu nu este altceva decît credința în forța morală a omului însuși; de aceea cea mai mare victorie dorită de om este asupra lui însuși.

Din credința în educabilitatea permanentă a omului decurg și spiritul critic și umorul evreilor: prin critică se luptă cu opreliștile din afara lor, iar prin umor se luptă cu ei înșiși. Umorul este mult mai grav decît gluma. Prin glume rîzi de ceilalți, prin umor, rîzi de tine însuși. Umorul este autoapreciativ, auto-ironic, autocritic. Prin umor, omul obține cea mai mare izbîndă de care este capabil: asupra lui însuși. De aceea, spre deosebire de comedie, care pedepsește defecte remediabile, umorul este posibil și în fața iremediabilului: în fața propriilor suferințe, chiar în fața propriului sfîrșit. Însăși esența umorului este de a lua în deridere finitul în numele infinitului. Dialogul dintre iudaism și elenism este și dialogul dintre infinit și finit.

Era firesc ca un popor care a trăit

mai mult în istorie decît în geografie, amenințat de celelalte popoare, neliniștit de permanența lui neliniște morală, să-și dezvolte spiritul critic și umorul pînă la „40”. „Da”-urile sînt vremelnice, numai „nu”-urile sînt permanente într-o lume în continuă dezvoltare. Înarmați doar cu spiritul lor critic, evreii au înlocuit mereu agresiunea fizică printr-una spirituală, au opus armelor ucigătoare forța convingătoare a argumentelor și au suferit ori de cite ori împrejurările i-au silit să se războiască. Sărbătorile evreiești celebrează totdeauna pacea, niciodată războiul. Golda Meir spunea într-un discurs celebru, că israelienii sînt gata să ierte dușmanilor faptul că l-au ucis copiii, dar nu-i vor ierta că i-au silit și pe ei să ucidă.

Confruntarea cu ceilalți i-a învățat să se confrunte și cu ei înșiși. Nici un popor n-a făcut atîta haz de necazurile lui ca evreii. Însă, după atîta amar de vreme, umorul evreiesc a căpătat și o trăsătură tristă, nostalgică, melancolică, îndeajuns de evidentă la mai toți umoriștii evrei.

Dacă vitalitatea fiecăruia dintre noi este psihosomatică atunci și vitalitatea excepțională a poporului evreu se explică prin încrederea pe care o are în forța umanizantă a moralei, a spiritului critic și a umorului, în stare să restabilească mereu echilibrul instabil dintre om și lumea în care trăiește. În iudaism, morală se opune naturii nu pentru a o anula, ci pentru a o civiliza. Evreii sînt convinși că idealurile trebuie să rămînă în slujba oamenilor și nicidecum oamenii să ajungă în slujba unor idealuri depășite.

HENRI WALD

75 de ani de la moartea scriitorului I. L. PERETZ

● 1851—1870 ● Marele poet și povestitor I. L. Peretz, scriitor de limbă idiş și ebraică unul dintre creatorii literaturii moderne evreiești, părintele simbolismului în literatura evreiască, s-a născut la 18 mai 1851, în orașul Zamosc (Polonia). Aspecte izolate din viața sa aflăm din povestirea autobiografică „Poveste ca multe altele”.

● A studiat literatura și filosofia evreiască a evului mediu și, influențat de mișcarea de emancipare a Hascala, ebraica modernă.

● Un volum de „Memorii” (Maine zihroines), apărut la sfârșitul vieții (1913—1914), ne pune în contact cu concepțiile, cu lumea lecturilor sale din literatura universală: V. Hugo, Al. Dumas, Heine, Hartmann, Vogt ș.a.

● 1870—1877. ● Primele lucrări literare le scrie în limba polonă. În 1875 scrie în ebraică poemul „Bufnița și luna” (Hatsinemeth vehaiareah. Conlucrează la poemul „Moniș”, publicat în idiş și ebraică, în 1888, în periodicalul lui Șalom Alehem „Di idişe Folksbibliotek”.

● Alături de Mendele Moihor Storim și Șalom Alehem, I. L. Peretz (formind acel triumvirat) s-a preocupat intens de „cursul modern al literaturii idiș, din secolul al XIX-lea”.

● În 1877 apare un prim volum „Povestiri în cîntec” (Sipurim bāšir), un mănunchi de poeme și povestiri în versuri, în limba ebraică, scrisă împreună cu Gabriel Iehuda Lichtenfeld.

● În 1878 se căsătorește cu Helen Ringelheim.

● Il cunoaște pe scriitorul Iacob Dinesohn, din a cărui inițiativă îi apare volumul de nuvele „Figuri cunoscute”.

● Ca redactor literar la „Hatzefiroth” devine conducătorul mișcării idișiste și se dovedește, totodată, un fervent susținător al limbii ebraice. În „Bildung”, articol introductiv la publicația „Di idişe Bibliotek” (1891), va sublinia acest fapt.

● În urma unor călătorii prin țigurile evreiești din Polonia, scrie „Scene din provincie” (Bilder fun a provints raize), aspecte din viața populației evreiești, sărăcia evreilor din țetl.

● 1890—1895. Editează, în 1899, pe o întinsă perioadă, în colaborare cu I. Dinesohn, culegerea social-culturală „Biblioteca evreiască” (Jüdische Bibliotek), unde publică și literatură de popularizare a științei. Tot aici scrie și articole împotriva antisemitismului și în favoarea renașterii naționale, afirmând că inima sa „bate pentru Țara Sfîntă”.

● 1894—1895. Editează „Iom Tov Bletleh” („Foi pentru zile de sărbătoare”), unde publică, în idiş, articole cu caracter social, religios, despre hasidism și poezia hasidică. Publică volumul „Povestiri hasidice”.

● La Varșovia deține postul de secretar al Comunității evreiești (1892), muncă pe care o duce pînă la sfârșitul vieții, cu o deosebită dăruire. Din viața

comunității, una dintre cele mai vechi din lume, va culege multe dintre subiectele versurilor și prozei sale.

● A tradus și prelucrat din Chamisso, Frug, Nadson, din profeți ș.a.

● 1896. Îi apare un volum de poezii de dragoste, „Fericirea”, scrisă într-o frumoasă limbă ebraică.

● Traduce din idiş în ebraică propriile-i creații, versuri și proză.

● În „Heassit”, a lui Sokolow, îi apar cîteva povestiri: „Orășelul”, „Di-bu-ul și trăsnițul”, „Moartea unui muzicant”, „Justificarea acuzațiilor”, „Între doi mușți”, versuri cu o tentă subiectivă ș.a.

● 1902. Îi se publică la Varșovia, cu ocazia împlinirii a 25 de ani de activitate literară, o primă ediție a operelor, care-l va face cunoscut pretutindeni. A doua ediție apare la Moscova, iar a treia la New York, „centrul literaturii și limbii idiș, din 1902”.

● 1905 ● Manifestă un interes deosebit pentru teatrul evreiesc, pledind pentru tradiția goldfadeneană. În acest context el va sublinia: „Dascălul meu a fost Avram Goldfaen”.

● Lenează un Apel către scriitori, insistind asupra faptului că lor le revine însăși misiunea „de a reforma scena evreiască” (Literatur und Leben, Jüdische Wochenschrift ș.a.)

● 1907. Creator al literaturii evreiești moderne, el ne-a lăsat o strălucită moștenire, povestiri încărcate cu un adînc sens, în care eroii, cu slăbiciunile, mizeria și gloria lor, sînt descriși cu totală sinceritate și dragoste: „Bonfe făcutul” (Bonze Schweig) — tipul de evreu modest, sfîș, care toată viața n-a preins nimic pentru el; „Mesagerul” (Mesulab), o viață de tribulații și pierderi, trăită în cinste și încredere față de cei din jur ș.a.

● 1908. La Cernăuți ține o amplă conferință despre limba și literatura idiș.

● Apar colecțiile de povestiri „Kadișul” și „Folkstimmliche Geschichten”.

● Drama simbolică „Lanțul de aur” (Di goldene keit), o primă versiune (Hurban Beit Tadik) datînd din anul 1903, cea mai puternică dramă a sa, în care se prezintă conflictul între generații, alături de „Noaptea în țirgul vechi” (Bai-nacht iest altn Mark), un poem al dezamădii, într-un ghetou evreiesc, sînt lucrări care-l atestă ca pe unul dintre marii dramaturgi. În 1925, marele actor Solomon Miholea a fost distribuit în piesa „Noaptea în țirgul vechi”. Această piesă a văzut lumina rampei și în România.

● 1910. Editează culegerea de texte „Idiş” și almanahul „Habeț”. Este numit președintele „Societății pentru literatura idiș” din Varșovia.

● 1915. A murit subit la Varșovia, pe cînd lucra la un frumos poem al afirmării vieții, a tradiției spirituale iudaice. Peste 100.000 de oameni și-au adus omagiul lor marelui scriitor apropiat de suferințele și idealurile poporului evreu.

LA FACHIR

de I. L. Peretz

יצחק פּערעץ

Într-o zi a intrat la un fachir un om, pe care cu greu l-am putea descrie: desculț, trupul slab învelit în zdrențe și totuși fiecare mișcare îi era sigură, mîndră aproape; pielea pergamentoașă și zbîrcită a feței spunea că e bătrîn, dar privirea din ochii lui mari și negri era aspră și plină de putere tinerească. Buzele îi erau vinete și crăpate și totuși rătăcea la colțurile lor un zîmbet de părere de rău, de ironie și bunătațe.

Fachirul se scoală și-i iese înainte, luindu-l pe care-l face foarte rar, chiar pentru cei mari și bogați.

— Am venit să te rog ceva, zise oaspetele.

— Spune ce dorești, răspuse fachirul.

— Și ai să-mi îndeplinești dorința?

— Dacă voi voi, răspuse fachirul; și dacă voi putea, mai adăugă el zîmbind.

— Tu poți, asta o știu, zise oaspetele, și vocea îi sună din ce în ce mai limpede, și, totodată, mai serioasă.

Nu o dată te-am văzut făcînd aceasta; dar, nu degeaba...

— Și tu nu poți să plătești?

— Poate... totuși...

— Cu ce?, întrebă fachirul și măsură încă o dată cu ochii pe oaspetele zdrenturos și mîndru...

N-ai furat cumva, fiul meu...

— Furat? Nu... Nu cu bani voi să-ți plătesc... ci cu propria mea poveste.

— Ait de interesant? Are să-mi folosească la ceva?

— Da, cred că e interesant; bineînțeles, nu pentru oricine. Dacă are să-ți folosească la ceva, nu știu... dar are să te scutească de ceva osteneală și necaz.

— Cum asta?

— Intrarea mea, persoana mea, îți-a făcut oarecare impresie, și-am provocat interesul... Dacă plec fără să-ți vorbesc, desigur că vei cădea de multe ori pe gînduri: Cine a fost acest om? Ce o fi voit de la mine? Și vremea unui fachir e scumpă, gîndurile lui — și mai scumpe. Un fachir doar trăiește de pe urma vremii și ideilor.

Fachirul s-a gîndit un moment, a căutat să-și dea seama pînă la ce punct îl interesează oaspetele, dacă se va gîndi în adevăr vreodată la apariția lui.

Oaspetele se folosește de acest timp și urmează:

— Ești bătrîn, fachire, foarte bătrîn. Toate simțurile tale sînt secate... Inima ta nu mai găsește niciăieri bucurie. Cu capul doar că mai trăiești... Creierul e încă singurul organ care mai trăiește în tine, și nu numai din simplă obișnuință. Creierul tău are încă bucuriile și durerile sale, el gîndește și vrea să știe... Fă-i pe plac capului, să mai ai încă o impresie de pe lumea asta, înainte de a obosești și el, înainte de a fi și el copt pentru a trece sub stăpînire morții...

— Bine!, zise fachirul.

Se așază amîndoi. Oaspetele povestește.

— În copilărie m-am plimbat într-o zi cu tata pe dealurile din dosul castelului...

— Ați locuit într-un castel?

— Da. Am speriat un vultur și s-a ridicat repede spre cer. „Așa voi să zbor și eu așa”, zisei îngîndurat. — „O vei face”, mi-a răspuns tata, — „dar nu în aer”.

Aerul nu e elementul nostru. Nu ni putem trăi într-insul, și de aceea nici printr-insul.

„Și de zburat, urmă el, vei zbura spre cer, adică spre palatul regal, împodobit cu tapete albastre, de mătăș albastră, brodate cu stele de argint... Razele grației sale sînt mai calde și mai luminoase, și nu sînt pentru toți, nu sînt pentru cel dinți venit...”

Am povestit apoi învățătorului meu, un fachir ca și tine, aceste cuvinte. Fața lui nu s-a schimbat deloc, cînd i le-am povestit. El mi-a spus sever și rece: „Vulturul, dacă vrea să trăiască, trebuie să mînce; și ca să mînce, trebuie să se coboare pe pămînt... Mîncare se găsește jos, citeodată în noroi”.

— Foarte cuminte a grăit.

— Eu nu l-am înțeles însă, și am uitat apoi de toată această convorbire.

Cuvintele acestea mi-au revenit abia atunci în minte, cînd am ajuns prim-ministru.

— Manțiputi?

— Așa mă chema...

— Și azi?

— Nu mai am nume.

— Cînd s-a întîmplat asta?

— Sînt cîtiva ani de atunci...

Mă bucur că tu n-ai știut nimic din toată chestia asta...

Într-o zi stăteam cam de multă vreme, și atît de adînc plecat, în fața soarelui, că fără voie mi-a venit în minte gîndul

să invidiez stîlpul palatului, care îl susțin foarte bine și ei, dar nu se pleacă...

— Și ai spus asta?

— Nu. Buzele mele încă nu erau deprinse cu așa ceva. Dar șira spinării! Am făcut o mișcare de nerăbdare... Soarele a observat-o...

— Și mai trăiești?

— Mare le-a fost iubirea pentru mine. M-au cobilor numai la rangul de lună, mi-au dat o provincie...

— Și ai fost mulțumit?

— Pînă la o vreme... pînă ce a trecut într-o zi soarele, și luna nu s-a plecat deajuns...

— Și?

— M-au cobilor în rîndul steluțelor... Mi-au dat un oraș...

— Și ai dormit pînă a venit luna...

— Așa-i... Șira spinării mi s-a îndoit din ce în ce mai puțin... Am ajuns în calea lactee; printr-un milion de steluțe mici...

— Și?

— Tot nenorocita mea de șira a spinării! M-au făcut să gust bambusul și m-au alungat din...

— Și tatăl tău, castelanul cel mîndru?

— El n-a putut supraviețui acestei loviturii, și mi-a lăsat o mare moștenire. Am putut să-mi fac un cer al meu...

— Și n-ai făcut-o?

— Nu. Am avut o altă patimă. Am voit ceea ce, de altfel, vor toți: ca alții să fie și ei ca mine, să înceteze oamenii să se încovoieze înaintea altora.

— O patimă primejdioasă...

— Am cumpărat merinde și haine, am deschis porțile castelului și am adus la știința tuturor, că oricine poate să vie să ia orice vrea... Dar am pus o

condiție: nimeni să nu mulțumească. Cine o va face va trebui să plătească...

— Și ai putut mulți să îndeplinească această condiție?

— Puțini. Cu timpul, însă, a crescut numărul celor care nu mulțumeau. Dar după cîtăva vreme m-au...

— Arestat?

— Nu. M-au închis la balamuc...

— Ca risipitor, desigur.

— Cînd am scăpat din balamuc, nu mai rămăsese nici urmă din moștenirea mea... Prietenii și cunoștii s-au îngrijit să nu rămînie nimic. Apoi s-au ivit creditorii, întreținerea în balamucul regal a costat și ea scump...

— Du-te și muncește, mi-au spus cînd mi-au dat drumul din balamuc...

— Și asta n-a plăcut, desigur, fostului ministru...

— Din contra, după atîta vreme de odihnă, îmi era dor de muncă... Dar să o cerșesc n-am putut... Să cerșesc sau să mă încovoie, asta a ajuns pentru mine un ce cu neputință...

Oaspetele tăcu o clipă, și fachirul îl întrebă:

— Și vrei să te învăț eu asta?

— Asta, răspune cu mîndrie oaspetele, n-ai să o poți face. N-au putut să o facă foamea și setea...

Dar acum viața îmi e o povară...

— Vrei să te scap de dînsa?

— Oh, nu! Pentru asta nu e nevoie de ajutorul tău... cea dinții apă adîncă... Cel dinții pom...

Și lor nici n-ar trebui să le spun povestea...

— Atunci ce?

— Eu cred, fachire — fîcarea are un crez al lui, acesta e firul cu care zeii ne leagă de viață — eu cred că va veni o vreme de oameni drepti, cu șira spinării tare; oameni care nu vor voi să nu vor putea să se încovoieze...

Vreau să ajung și eu vremea aceea!

— Atît de mult vrei să trăiești?

— Nu... Pentru fericirea acestor tirzie n-aș da atît... Voi să dorm, să dorm tot acest timp... Tu poți s-o faci, fachire; adoarme-mă!

Fachirul tace.

— Nu vrei să-ți îți cuvîntul?

— Întrebă oaspetele.

— Nu-i vorba de asta, răspune fachirul. Mă gîndesc numai la cine are să te trezească. Eu nu copiii și nepoții mei... de asemenea... Cine are să-ți aducă aminte de tine?

— Nu te speria... Vremea are să mă trezească, că tăcută și liniștită n-are să vie vremea aceasta mare!

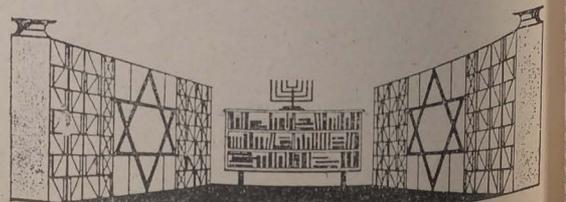
În românește de HORIA CARP

ÎN NOAPTEA TĂCERII

In noaptea tăcerii
Nimic nu poate fi văzut;
Îmi revărs inima,
Auzi oare rugăciunea mea?

In noaptea tăcerii
Eu plîng fără sfîrșit...
Suspinele mele, vreodată
Te-au sculat din somnul tău?

Tablelul cronologic și traducerea versurilor
de EVELIN FONEA

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Lupta împotriva petelor albe

O cercetare completă asupra Holocaustului nu va reuși niciodată, deoarece aparatul cu ajutorul căruia s-au săvârșit crimele împotriva evreilor europeni era prea ramificat și opera în prea multe direcții. Nu tot ce s-a petrecut este consemnat în documente, nu despre toate există depoziii ale marilor. Și totuși, din sursele existente, care devin tot mai accesibile, se pot dobândi noi cunoștințe despre Holocaust. Munca cercetătorilor Holocaustului este încă departe de a fi terminată.

Printre aceste cuvinte sintetizate de Shmuel Krakowski, directorul arhivei „Yad Vashem” din Ierusalim, stădui lucrările de cercetare în acest domeniu la 45 de ani după sfârșitul celui de-al doilea război mondial. El arată că în Europa de astăzi există surse documentare exhaustive care până nu erau accesibile pentru cercetare din cauza regimurilor totalitare ce împiedicau accesul la arhivele naziste. Studiul și arhivele naziste acum posibilă o cercetare mai amplă a diferitelor aspecte ale Holocaustului. De o vreme însemnătate ar fi, de exemplu, arhivele sovietice. Di Krakowski nădăjduiește că astfel se putea căpăta acces la materiale ce cuprind mai multe pagini de pagini, ceea ce ar facilita cercetarea crimelor săvârșite de nazisti în acele ținute sovietice care, în timpul războiului, au căzut sub ocupația germană. În Uniunea Sovietică se află și azi numeroase documente capturate de la război și sfințit războiului.

Se poate face necesare unele cercetări la cunoștințele pe care venim despre Holocaust în teritoriile ocupate ale Uniunii Sovietice. Încă de pe acum se poate baza primelor cercetări făcute acolo, că numărul evreilor uciși în aceste regiuni este mai mare cu 1,1 milioane suflete decât se știa până în prezent.

Holocaustul săvârșit de nazisti pe teritoriul Uniunii Sovietice

este, fără îndoială, un capitol cu mari lacune în domeniul cunoașterii faptelor. Arhive germane din perioada de ocupație există, de asemenea, în Cehoslovacia și ele rămaseser inaccesibile până în prezent. La „Yad Vashem” se speră să se obțină și de aici noi materiale.

O altă temă a căreia până acum nu i s-a acordat suficientă atenție o constituie daunele materiale pricinuite de nazisti poporului evreu. Imediat după război, cind s-a constatat pierderea altor vieți omenești, cunoașterea și aprecierea acestor daune părea inoportună. Ulterior, noi teme au trezit interesul cercetătorilor, ca, de pildă, aceea a mișcării de rezistență din care au făcut parte și evreii, sau aceea a colaboraționismului nazistilor locali în țările ocupate de Germania hitleristă. Complicitatea lor a avut grave implicații în crimele săvârșite împotriva evreilor. Bineînțeles că mulți colaboraționisti neagă faptele de care sint invinuți.

Atât membrii unei organizații secrete naționaliste poloneze, NST, cât și cei ai uneia ucrainiene, UPA, tăgăduiesc că au ucis evrei în timpul perioadei de ocupație. Despre crime împotriva evreilor comise de populația civilă locală nu se suflă nici un cuvânt, iar despre masacrele în masă săvârșite de nemți cu concursul localnicilor nu există statistici.

Dar lupta pentru adevăr continuă.

● Sinagoga din Frankfurt

Frumoasa sinagogă Touro servește actualmente drept lăcaș de rugăciune

Pentru nenumărați americani, vechiul Newport din Rhode Island este sinonim cu o comunitate de rezidenți bogați făcând parte din elita socială a țării. Dar averea nu este, poate, de ajuns pentru a căpăta acces în „high society” (înalta societate) din Newport. Acest acces depinde de adevăratul nume de familie, de educația corespunzătoare și, nu în ultimă instanță de adevărata religie. Ironia soartei a vrut însă ca la numai câteva mile distanță de palatele de vară rezervate celor înstăriți, de-a lungul lui Bellevue Avenue, să dăinuie un simbol al libertății religioase din America: sinagoga Touro.

Edificiul, a cărui piatră de temelie a fost pusă în 1759, adăpostește în zilele noastre nu numai un muzeu și un monument național amplasat în cadrul

parcului național american, ci și sinagoga activă a unei comunități alcătuită din 145 de familii. Căci, cu multă vreme înainte, Newport a constituit — ca întregul stat Rhode Island — locul de refugiu al aceluia care căutau libertatea religioasă. Intemeietorul statului, Roger Williams, alungat din puritanul Bay Colony din Massachusetts, a creat Rhode Island ca un stat în care nici un om să nu fie persecutat pentru credința sa religioasă. Ca urmare, Newport, colonizat pentru prima oară în 1639, a devenit patria refugiaților religioși. Mulți au fost quakeri sau chiar evrei sefarzi din Spania și Portugalia, adeseori marani, care s-au putut reintoarea liber la iudaism. Alții au venit din țări îndepărtate ale Europei, Americii de Sud și din Indiile de Vest.

La Newport trăiau evrei încă din 1640, dar abia în 1763, au avut o sinagogă proprie. Aaron Lopez, Abraham Rodriguez Mendez și Jacob Rodriguez Rivera, împreună cu noi imigranți din Europa răsăriteană au pus în temelie la crearea sinagogii Jeshuat Israel (Izbăvirea lui Israel), denumită ulterior Sinagoga Touro. Denumirea ei, ca și aceea a străzii pe care este

amplasat acest lăcaș de rugăciune, vine de la Isaac Touro — primul cantor al sinagogii.

Sinagoga Touro nu este însă numai un monument național american și un simbol al libertății religioase, ci și o operă de artă arhitecturală creată de maestrul Peter Harrison. El s-a inspirat din stilul precumpănit pe atunci și din principiile arhitecturii georgiene: simetrie, armonie și ritm, adaptând însă totul la nevoile ritului iudaic.

O mare parte din aranjamentul interior s-a menținut. Tora din piele de căprioară este păstrată într-o cutie de sticlă, iar una din tablele celor zece porunci atârna deasupra chivotului. Lumina permanentă datează din 1765, fiind alimentată, până în 1880, cu ulei și înlocuită de atunci cu un bec electric. Primul bec a ținut până în 1976, fenomen explicat de specialiști prin numărul redus de wați; dar membrii comunității amintesc cu plăcere și de minunea uleiului de Hanuca. Există și cinci candelabre de alamă din orimii ani ai existenței sinagogii. Cel mai mare dintre ele are douăsprezece brațe, care, ca și cele douăsprezece coloane ce sprijină galeria și cele douăsprezece coloane ce se înalță până la plafon, simbolizează cele douăsprezece triburi ale lui Israel.

Un Tanah tipărit în 1746 la Amsterdam, cu ferecătura din argint, aparținând unuia dintre citorii sinagogii, precum și o două tablă a celor zece porunci, traduse în limba spaniolă — sint monumente care atestă existența vieții evreiești în perioada colonializării. Jețurile Windsors, admirate de mulți vizitatori, sint, ce-i drept, reproduceri. Pe vremea întemeierii sinagogii nu existau jețuri, ci numai bănci și, ca în toate sinagogile ortodoxe, un fel de balcoane pentru femei.

NUMEROȘI OASPEȚI ILUȘTRI

În cele peste două secole de existență, sinagoga Touro a fost frecventată de numeroși oaspeți iluștri: diplomați ca Abba Eban și Arthur Goldberg, poeți ca Robert Frost și Henry Wadsworth Longfellow, președinți ai S.U.A., de la George Washington până la Dwight D. Eisenhower. Washington a fost acela care, după vizita sa, a adresat o scrisoare membrilor comunității, cuprinzând o frază devenită celebră: „Din fericie, guvernul Statelor Unite, care nu tolerează nici un fel de prigoană, cere celor care trăiesc sub protecția sa să aibă o comportare de buni cetățeni...”.

În secolul al XIX-lea, comunitatea sefaradă s-a dizolvat și, între 1820—1883, sinagoga a stat goală. Dar pe la sfârșitul anilor optzeci ai secolului trecut au sosit în Newport valuri de noi imigranți evrei din estul și centrul Europei, iar sinagoga Touro a devenit din nou lăcașul de rugăciune al celor stabiliți aici.

Primarul Tel-Aviv-ului a vizitat orașul Frankfurt

După instalarea sa în funcție, primarul general al Frankfurtului, Volker Hauff a vizitat Tel-Aviv, unul dintre cele patru orașe-partener ale metropolei germane. Ulterior, Shlomo Lahat, primarul Tel-Aviv-ului, împreună cu soția sa, Ziva, i-au întors vizita. Întâlnirea celor doi primari a servit nu numai la adâncirea relațiilor prietenești ci și la acorduri pe termen cultural.

Acordurile au organizat pentru oaspeți o recepție la „Frankfurter Hof”, cu care prilejul acestuia au fost o donație considerabilă pentru „Biblioteca Frankfurtiană” din Universitatea din Tel-Aviv.

După semnarea în cartea de viză a orașului, oaspeții au fost invitați să viziteze Centrul Internațional pentru Tineret, în cadrul căruia lucrează laolaltă tineri aparținând unor țări și națiuni diferite. În continuare, primarul Tel-Aviv-ului a participat la inaugurarea noii expoziții, din Muzeul evreiesc, intitulată „Unicul nostru drum este acela — Ghetoul din Lodz între 1939—1944”. Oaspeții din Tel-Aviv au vizitat și Centrul pentru Tineret, grădinița de copii și

Lahat, noul local al Operei din Tel-Aviv va fi gata abia după vreo cinci ani și spectacolele trebuie să se desfășoare deocamdată pe o scenă mai mică.

Un spectacol-concert, cu compoziția „Moise și Aaron” de Schönberg este prevăzută să aibă loc într-un auditoriu cu o capacitate de peste 2000 de locuri.

Membri ai ansamblului din Frankfurt vor mai ajuta, la Tel-Aviv, la montarea operei „Răpirea din Serai” de Mozart.

Shlomo Lahat, care a relatat multe impresii pozitive culese în timpul vizitei sale, a asigurat pe interlocutorii săi că și Tel-Avivul elaborează un proiect pentru Frankfurt.

Istoria oglindită într-o colecție

La cunoscuta casă de licitații „Sotheby's” din Londra a fost pusă în vânzare o cuprinzătoare colecție de aproximativ 250 de monede evreiești, care ilustrează istoria de început a Iudeii.

Cea mai veche monedă din această colecție datează din secolul al IV-lea î.e.a., cind Iudeea era sub stăpînire persană, în timp ce alte monede includ perioade din dinastiile hasmoneană și herodiană, monede din timpul Procuratorilor romani (inclusiv Pilat din Pont) și șekeli de argint, precum și subdiviziunile șekelului din timpul primei revolte a evreilor împotriva romanilor (anii 66—70 e.a.). Este, de asemenea, prezentată o grupă întreagă de monede romane din aur, argint și bronz, comemorînd această revoltă, secțiune cunoscută sub denumirea „Judea Captă”. Revolta lui Bar Kohba (anii 132—135 e.a.) e bogat reprezentată; tot aici se află un număr de monede grecești și romane din timpul lui Alexandru cel Mare (336—323 î.e.a.), până în perioada lui Hadrian (117—138 e.a.).

Chiar mai vechi ca data față de cele mai timpurii monede din colecție sint două pietre grava-

te cu valoare de un șekel și un șekel dublu din secolul al VIII-lea î.e.a. Acestea datează din perioada Primului Templu (960—586 î.e.a.) cind comerțul se făcea prin schimb în natură, nu prin monede.

Această importantă colecție a fost constituită de un eminent chirurg din Florida, dr. Edwin Mendelssohn, binecunoscut colecționar, fiind pusă în vânzare ca un tot unitar, deoarece proprietarul ei dorește ca acest adevărat „conspic” numismatic al istoriei din timpuri străvechi a evreilor să rămână intact.

Colecționarul nu numai că a publicat diferite articole avînd ca subiect monedele evreiești, dar și-a expus colecția la diferite manifestări numismatice în S.U.A., cîștigînd prestigioase premii la New York în 1973 și 1975.

Colecția a fost formată într-o perioadă de circa 40 de ani.

Este pentru prima oară cind o întreagă colecție de monede evreiești a fost oferită spre vânzare ca un lot compact.

Viața evreiască în Polonia

În Ierusalim există o simbolică vale lungă și adîncă. Blocuri de stîncă amintesc de o lume distrusă. Ele poartă denumirile a mai bine de 5000 de comunități evreiești care existau în Europa prin 1938. Holocaustul le-a înghițit. Dar în acea „Vale a amintirii” în Yad Vashem, memoria lor e eternizată.

Academia evanghelică din Mülheim — în Ruhr — a lansat de curînd invitații pentru un simpozion, avînd în centrul referatelor tema „Viața evreiască în Polonia după cel de-al doilea război mondial”.

Dacă, și în ce măsură se mai poate vorbi, în 1990, despre un antisemitism relevant în Polonia nu e greu de stabilit. În pe-

rioadă imediat postbelică acesta a existat din plin, iar recent, declarațiile scandaloase ale lui Lech Walesa au confirmat și actualitatea și acuitatea lui. Scriitorul Iosef Hen din Varșovia a prezentat la Mülheim unele cifre, care dau de gîndit. Din cei 3,2 milioane de evrei care au trăit odinioară în Polonia, aproape trei milioane au căzut victimă Holocaustului. Mulți dintre cei care au supraviețuit sau care, în 1945, s-au reîntors din Uniunea Sovietică, și-au părăsit între timp de mult patria. Pogromuri și acțiuni antisemite nu le-au permis să cînoasă nici atunci liniștea. Ultimul val de emigrare a început în 1968, cind aproape toți evreii au fost îndepărtați din funcțiile publice.

MOȘTENIREA

O viață trăită din plin, rodnică, copii buni, o casă, un gol adinc — o rană dureroasă, veche de două decenii, pentru pierderea soției — „știți ce soție am avut?” —, dulapuri și fișiere încărcate, un patefon arhaic, un magnetofon îmbătrânit; un casetofon mult voiajat și, în sfârșit, un pick-up modern, fidel, pentru a reda ceea ce are valoare fără seamăn pentru el și pentru viața evreiască de la noi — fonoteca lui Sache Braunstein.

Dacă simțirea, iubirea tradiției evreiești ar putea încapea pe un talger, pe celălalt ar ajunge anii mulți și împovărați ai tot-tinărului iubitor de mameluș, de muzica și rostirea neamului său.

Dacă îi treci pragul — și ciți n-au făcut-o? —, îi faci lui o bucurie.

Satisfacția, împlinirea pe care o trăiești sint, însă, pe măsura mulțumirii lui de a-ți fi dăruit din comorile ce le îngrijește, le ocrotește și continuu le adaugă altele, nou descoperite, mult căutate.

Cum și-a alcătuit această rară colecție cu atât de valoroase înregistrări? Cum a adunat plăcile de patefon ale cunoscutor și aproape uitatelor case de discuri „His Master's Voice” și „Columbia”, benzile de magnetofon, casețele și înregistrările excelente, de dată apropiată? Cum? Așa cum se întâmplă cu toți pasionații: prin renunțări, prin sacrificii, prin căutări, prin neodihnă, prin grija și iubire pentru om, pentru evrei, pentru viața și trecutul lor.

Astăzi chiar, pentru a cita oară o, ochii îi plîng lacrimile sufletului când ascultă jeliura nemuritoare, tragismul adinc și cutremurător al minunatei Sidy Thal, în poezia „Inimă de mamă” a lui A. Nugher, în care o mamă „stă de vorbă” cu copilul ucis de fasciști, la mormintul lui. Încă ne sint contemporani cei care au cunoscut-o sau au auzit-o pe neasemuita Sidy Thal, interpreta cuvintului idish, a bogăției, frumuseții de trăire și simțire a creației literare evreiești. Cei ce n-au

avut privilegiul acesta se întinesc acum cu o șoaptă, o rugă, un cîntec, un strigat, un ris zglobiu, o alintare, un plîns adinc, o resemnare — camera devine o lume, mama interpretată de Sidy Thal — un simbol.

Deși de atâtea ori ascultată, înregistrarea îl emoționează pe custodele ei, din nou.

— Știți dv. ce minunat actor a fost Herz Grossbard? Să-l auziți cum interpretează, nu cum citește, nuvela lui I. L. Peretz „Die Goldene Keit”; cum sună cuvintele, ce nuanțe, ce bogăție de trăire poate exprima ea!

Inregistrarea e clară, curată, ea face legătura cu noi, cei ce azi nu-l mai vedem, dar îl păstrăm ca un model, pe unul dintre cei mai mari recitatori ai limbii idish, el este un adevărat magician al cuvintului, el nu povestește, nu cîntă ci ne transmite, ne emoționează.

Tot literatură idish, poezie evreiască este o altă valoroasă înregistrare din fonoteca. Este chiar Itic Manger — vocea lui; genialul poet al poporului evreu, de la a cărui naștere se împlinesc anul acesta 90 de ani, recită una din creațiile sale.

Atmosfera devine deodată sunet, totul vibrează, o incandescentă polifonie se revarsă bogat din înregistrarea concertelor ansamblului vocal-simfonic condus de marele orchestrator Ben-dict Silberman, cu străvechi cîntece idish, muzică populară, muzică hasidică, toată muzica poporului nostru pe care acest creator de armonii a cules-o și a înregistrat-o cu orchestră și cor, revenind în mijlocul celor de la care s-a inspirat, îmbogățită, luminoasă, vitală.

— De mult trăiți pasiunea aceasta? — O, de mult, din copilărie. Am venit pe lume într-o familie atașată tradițiilor și muzicii evreiești. Toți cîntam acasă. În serile de sărbători erau adevărate concerte de muzică tradițională. Eu am rămas cu această pasiune. Am cîntat mereu. Mi-a plăcut să culeg și să redau melodii vechi și din ce în ce mai puțin cunoscute. Cîntam. Cîntam în momente grele: Cîntam în lagăr, unde am încercat să incurajez oamenii cu cîntecele mele, să redau

■ Sache Braunstein

optimismul celor care suferau alături de mine. Muzica m-a ajutat în multe clipe dureroase. Mai tîrziu, cînd și la noi au apărut mijloacele tehnice de înregistrare, am redat, cu vocea mea, vechi cîntece evreiești, care nu se mai cîntau, dar pe care eu le știam de la Iași, încă din tinerete. Ascultați și dv. înregistrarea, încă destul de bună, deși au trecut aproape 30 de ani.

Nu cu mulți ani în urmă, Sache Braunstein, cu casetofonul său, colinda comunitățile evreiești și le ducea stropi de cîntec și lumină din comora ce o posedă. La Dorohoi, într-o asemenea seară de neuit, întreaga comunitate, în picioare, cînta, în ritmul melodiilor prezentate, înregistrarea fiind numai o porțiță deschisă amintirilor dragi din viața lor trăită.

Bogata sa colecție cuprinde nume — celebre, melodii — cunoscute (populare sau culte, religioase sau laice), spațiul pe care-l avem însă îl dăm acestui om, numai suflet, trăind și acum pasiunea sa stărnită, și care dorește, mai mult decît orice pe lume să fie încredințat că soarta colecției sale neprețuite, muzica poporului evreu adunată cu atîta trudă și bucurie, va rămîne celor cărora le e destinată, populației evreiești din România.

Moștenire unică, tezaur al nostru; să-l păstrăm mai departe, să-l ocrotim, să-l dăruim mereu și mereu, atîta timp cît sufletul evreiesc trăiește pe aceste locuri.

IOSEFINA SARA

TENOR ȘI HAZAN

Tenor la opera din Marsilia, acest urias blînd, cu țîțot în vînt, cu kipa sub pălărie, este hazan și rabin în acest oraș.

Vocea sa puternică, meloioasă totuși, este străbătută, cînd cîntă în idis, de toată căldura și emoția evreului adaptat la „mameluș” (limba maternă idish).

În cele 14 bucăți de „cîntece idish din ștel” înregistrate pe casetă se regăsește nostalgia a ceea ce a fost odată viața în micile comunități evreiești.

Cei doi băieți ai săi — Michel de 11 ani și David, de opt ani — calca pe urmele tatălui lor, trăind din plin viața iudaică.

Michel Liebermann participă la numeroase spectacole, atît în Franța, cît și în toată Europa, cu „scene umoriste din viața de ștel”, „omagiul marilor hazanim”, „cîntece din Israelul de ieri și de totdeauna”, „cîntece interzise în Ghetoul din Varșovia”. Membru, la 10 ani, al corului de copii de la marea sinagogă „Mehzik Hadass” din Anvers, a urmat ieșirea condusă de Rav Kook. În prezent, M. Liebermann se ocupă, la rîndul lui, de muzica idish. El posedă o colecție de trei mii de partituri de arii evreiești, unele din ele inedite sau uitate, achiziționate currice preț, oriunde le găsește.

Cine nu cunoaște caseta sa cu cîntecul „Tumbalalaika”, în care un tînar încearcă să cucerească o fată, o zîină a visului său și se întreabă, odată cu tînarul: „ce poate să crească fără apă? (piatra) și cine poate plînge fără lacrimi? (o inimă)?”

În același timp, cînd cîntă „freilich soll sein” (să fie veselie) nu știi dacă este chiar rabi Elimelech din Berdice care cîntă, sau „idish mame”, sau acei partizani din Ghetoul Varșoviei care strîngă lîmii și repetă cu vocea lui Michel: „nu spune niciodată că este ultima ta zi!”.

Acest minunat uriaș cu suflet de aur a ținut pentru 100 de familii cursuri de iudaism, de ebraică, de Ghemara. El trăiește din plin în tot ceea ce face. Cu vocea sa puternică și meloioasă, poartă în lume frumusețea cîntecului evreiesc.

Prelucrare după J. J. JONAS

COMEMORARE

Fostul deținut, cu numărul 98288, al lagărului morții de la Auschwitz, Leon Greenman, a condus marșul a 200 de antifasciști din Whitehall spre Cenotaph (Marea Britanie) pentru a comemora în acest mod a 50-a aniversare a celui deal doilea război mondial și a cinsti memoria victimelor acestuia.

La marș s-au alăturat reprezentanții ai Uniunii Studenților Evrei, ai Fundației „Anne Frank” (cu sediul la Amsterdam), membri ai unor organizații sindicale, invalizi de război.

Manifestarea a fost organizată de revista antifascistă „Searchlight”. În timpul marșului, membri ai mișcării „Torch”, a cărei activitate are drept scop aducerea în fața justiției britanice a celor suspecți de a fi criminali de război, au distribuit foi volante cerînd populației să sprijine votarea unei legi care să permită în continuare urmărirea și judecarea a criminalilor de război prezumtivi.

Evrei neapartenînd vreunei organizații, tineri și vîrstnici, s-au alăturat, de asemenea, marșului. Gary Lesser, de 27 de ani, student la Facultatea de Psihologie de la Universitatea din Manchester, a spus: „Am venit azi din respect și din nevoia de neuitare”.

Pentru Eva Rosen, pensionară din Edgware, Middlesex, marșul a reprezentat prima manifestare de acest gen la care a participat. Ea a îndemnat mai mulți evrei să-și urmeze exemplul și a declarat reporterului Julian Kossoff de la „Jewish Chronicle”: „Așa dori să văd mii de evrei mărșăluind împotriva fascismului și antisemitismului”.

În cadrul unui miting la Cenotaph, care a urmat marșului, Leon Greenman a comemorat, cu vocea tremurînd de emoție, modul în care a fost arestat, în 1940, în timp ce se afla în Olanda, împreună cu soția și copilul, în pofida faptului că era cetățean britanic.

El a fost unul dintre puținii evrei aflați în Olanda care au supraviețuit transportului, muncii de sclav și unui cunoscut marș al morții de la Auschwitz. Soția și copilul au devenit cenușă în câteva minute de la sosire. El a cerut autorităților în probleme educaționale „să deschidă supraviețuitorilor școlile, să-și lase să spună tinerii generații adevărul”.

David Herman, unul dintre conducătorii Uniunii Studenților Evrei, a propus ca în programul școlar de învățămînt să se înscrie, printre obiectele de studiu, tema: „Cel de-al doilea război mondial și Holocaustul”.

Joke Kniesmeyer, de la Fundația „Anne Frank”, a considerat pozitiv faptul că la această întrunire a participat un număr însemnat de oameni, dar a condamnat faptul că unor membri ai Frontului Național (de dreapta), care neagă existența lagărului morții de la Auschwitz, le este permisă propaganda în Cenotaph, în această Zi a Comemorării.

La monumentul din localitate al victimelor Holocaustului, participanții la comemorare au depus o coroană de flori.

DECESE

În cimitirile Comunității Evreilor din București au fost înmuțaiți, în perioada 1.X. — 31.X.1990, următorii:

Moise Moise (81 de ani), str. Panselor nr. 1; Iosif Herman (84), str. Becoarei nr. 6; Solomon Berta (93), Calea Rahovei nr. 50; Dermer Regina (88), Bd. Uverturii nr. 43; Horaciu Erna (81), Bd. Muncii nr. 192; Iosub Caras Maria (82), Drumul Taberei; Smilovici Paul Geran (67), Tel Aviv — Israel; Hinecs Natan (76), str. Nicolae Sebe nr. 10; Serer Malca (77) Cămin „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”; Schelicht Marcel (76) Bd. Păcii nr. 186; Klein Ellamia (76), Bd. M. Kogălniceanu nr. 5; Marcus Roza (75), Căminul „Martin Băluș”; Costea Ilie (Rössler), (66), Piața Amzei nr. 10 — 22, ap. 56; Soreanu Elchi (88), str. Soldat Ionescu Florea nr. 3; Coman Rahila (80) și Comanu Carol Iosif (93), Bd. Magheru nr. 43; Segal Margareta (92), str. Nicolae Iorva nr. 15; Wiltner Mandi (78), Calea Rahovei nr. 50; Insler Amalia (67), Sos. Oltenei nr. 53; Perltzer Bronia (88), str. Anton Pann nr. 52 A; Schapira Pesa (84), str. 13 Decembrie nr. 31; Grădinaru Maria (92), str. Aron Florian nr. 6; Solomon Meni (77), str. Crînul de Pădure nr. 5.

Ne despărțim, cu adîncă durere, de oameni de bine, adevăr și frumos care au fost general-doctor, veteran de război și luptător antifascist **COMANU CAROL IOSIF** și delicata și buna sa soție **RAISA**, pe care îi vom păstra mereu în amintire. Familia și prietenii.

Inhumarea a avut loc la 25 oct. 1990 la Cimitirul Sefard.

Schotték Martin, frate, împreună cu familia anunță, cu nesusă durere, de cesul tragic al lui **HERESCU MARGARETA** din Timișoara.

Inhumarea a avut loc la 18 octombrie 1990.

Familia aminteste celor care l-au cunoscut și iubit că la 4 noiembrie 1990 s-au împlinit 10 ani de la dispariția bunului și distinsului profesor **ROBERT SCHWEFEL** — Iași.

Fie-i memoria binecuvîntată!

Federația Comunităților Evreiești din București și enoriașii Templului Sefard anunță, cu profundă durere, pierderea valorosului lor colaborator și enoriaș **MARCEL MOISE**, oficianț la Templul Sefard și administrator al Cimitirului Sefard.

Inhumarea a avut loc în ziua de 29 oct. a.c., la Cimitirul Sefard.

Familia Aberman-Kendler reamintesc cunoscuților că la 19 iulie 1990 s-au împlinit 3 ani de la despărțirea de scumpul nostru **ISAC KENDLER**, iar la 1 decembrie 1990 se împlinesc 2 ani de durere și tristețe de cînd buna noastră mamă, **SIMELIA KENDLER**, din Bacău, ne-a părăsit pentru totdeauna, lăsînd un imens gol în inimile și sufletele noastre. Neștearsă va rămîne amintirea lor.

Fanny-soție aduce un dureros omagiu minunatului și inegalabilului ei soț doctor **COMAN CERBU** la 13 ani de la trista despărțire.

Nepieritoare amintiri, lacrimi și dor.

Fiecele — Serina, Jeanine, nepoții, cu adîncă durere, anunță încetarea din viață la 19 octombrie 1990 a mamei și bunicii iubitoare, blajina **WILDERMAN SABINA** din Brăila.

Nu te vom uita niciodată!

Joseph, Isac și Cioma — fii comemorează împlinirea a 40 de ani de la dispariția lui **SAMOIIL ȘMILOVICI** (Vaslui).

Ne închinăm cu pioșenie și recunoștință. Fie-i memoria binecuvîntată!

Familia dr. Vionica Eugenia reduce în memorie pe **SCHWARTZ EMANUEL** — tatăl și pe **SCHWARTZ SELMA**, de la al căror deces s-au împlinit 29 și, respectiv, 14 ani. Neuitate amintiri și profund omagiu!

Bernad—soț, Nesti, Gabi, Adrian—fiu, noră, nepot, precum și întreaga familie anunță decesul iubitei lor **LILLY KNOLL**. În mormîntarea a avut loc la Bacău, la 16 octombrie 1990.

Soția, copiii, nepoții și Comunitatea Evreilor din București anunță, cu durere, că se împlinesc un an (12 Kislev — 29 noiembrie) de la decesul lui **MIRCEA CIFFER**.

Comemorarea va avea loc la Templul Coral.

Țin să readuc în memoria tuturor celor ce l-au cunoscut și apreciat pe omul și actorul de excepție al Teatrului Evreiesc **MANO RIPPEL** că în ziua de 21 noiembrie 1990 se împlinesc 10 ani de cînd ne-a părăsit pentru totdeauna, lăsînd un gol de neîncuț!

Nu te voi uita niciodată! Soția.

La 12 noiembrie 1990 s-a împlinit un an de la decesul celui ce a fost dr. **ADOLF LEDERHANDLER**, medic ginecolog, Iași.

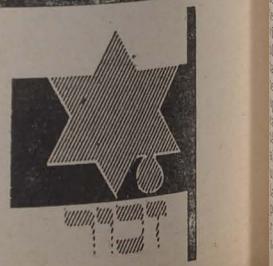
Omagiu și neuitare. Rudele, prietenii.

La 10 Kislev (27 noiembrie) se împlinesc doi ani de la decesul iubitei mele soții, dr. **SEGAL ȘIFRA** — și 23 de ani de la cel al fratelui meu dr. **SEGAL DAVID**. Fie binecuvîntată scumpa lor amintire!

Cu aceeași durere, soția aminteste trecerea a cinci ani de la fulgerătoare dispariție a bunului și iubitelui ei soț **IOSEF WEINBENG**.

La 17 noiembrie 1990 se împlinesc 9 ani de la dispariția scumpei noastre **ADERCA SARA** (Sarina).

Nu te vom uita niciodată! Lori, Solomonica, Nelly, Filip și toate rudele.

ŞEF RABIN DR. MOSES ROSEN

Profesorul HENRI WALD

Clubul septuagenarilor obști evreiești din România se mărește mereu. Treptat, ei devin speranța viitorului nostru, căci imaginea noastră demografică face dintr-înși „tineretul” acestei comunități și ca atare — cum totul este relativ — ei reprezintă, din ce în ce mai mult, „ziua de mâine” a acestor „rămășițe ale lui Israel”, cărora ne străduim să le asigurăm continuitatea unei vieți iudaice aici, la noi.

Profesorul Henri Wald își adaugă numele, în aceste zile, la catalogul acestei elite septuagenare, iar rindurile de mai jos au menirea de a încerca să creioneze unele trăsături caracteristice ale acestui intelectual, trăsături pilduitoare și semnificative.

Ancorat profund, cu întreaga sa ființă spirituală, în cultura și în gândirea românească, dascălul mai multor generații de „căutători” în grădina filosofiei din această țară, Wald nu s-a izolat niciodată în jurul și fides al meditației, ci a rămas mereu preocupat de problemele poporului evreu din care se continuă: „Îmi pare rău pentru că, astfel, nu eu am fost acela care a decis asupra apartenenței mele. Aș fi vrut să mă fi născut în rindurile altei nații și, în urma cercetărilor și înțelegerii acestei splendide gândiri iudaice să fi hotărât eu însumi îmbrățișarea și însușirea ei”.

Wald merge pe urmele einsteiniene, în această privință. O sete nestăvilivă de cunoaștere, de studiere, de sintetizare a filosofiei iudaice îl stăpânește necontenit.

Se pare că, la fel cu cei mai mulți dintre intelectualii noștri, n-a avut educația spirituală, științifică sau istorică iudaică. Spre deosebire însă de aceștia, de cei mai mulți dintre ei, el cutreieră neincetat bogatele alee ale Edenului iudaic, gustă mereu din roadele sale, se îmbată cu aroma sa ametoitoare, soarbe din izvorul „cel din ce în ce mai viu” al Torei.

Tocmai pe aceste alee ne-am întâlnit, eu, Rabinul, și el, „ateul”, și ne-am împrietenit, în pofida acestei fundamentale contradicții.

Știi de ce? Pentru că el crede că e ateu, dar în realitate, setea de cunoaștere, întreaga sa formație spirituală, logica sa sint specificie evreului, căutător al lui Dumnezeu.

Îl invit, acum, când a depășit vârsta Psalmistului, să-și consacre mai mult din gândirea sa analizei noțiunii de „ateu” pe de o parte iar pe de alta să continue a înainta pe cărările „Pardesului” (Paradisului) științei iudaice și va afla că n-are ce căuta între acei „fără de Dumnezeu”.

Wald-evreul are Dumnezeu, chiar dacă o contestă. Mărețea, minunata noțiune a unui Creator Unic, a unei Creațiuni Unice, care anihilează pe aceea a Haosului material și spiritual, pune o Logică a Existenței în locul unui Tohu-Vavohu spiritual.

A fi evreu înseamnă a fi מבריש השם „Căutător al lui Dumnezeu”.

Wald îl caută fără să-și dea seama de aceasta.

La această răspundere a vieții, Binecuvîntarea mea, nu cea sacerdotăială, în care el încă nu crede, ci aceea a tovarășului de plimbare prin aleele cunoașterii, este ca să-L găsească curînd pe Dumnezeu, cit mai curînd.

Înteleptului Wald îi doresc ani mulți, puteri sufletești și trupești înnoite astfel încît să soarbă și mai multe resurse de creație din eterna ființă a Torei.

Nu m-aș mira deci ca sărbătorirea octogenarului Wald s-o facem, cu vrea lui Dumnezeu, în sinagogă, în „eterna casă de învățătură” evreiască.

ALEXANDRU GODEANU la 80 de ani

Dintre instituțiile vitale ale comunității noastre face parte și Restaurantul ritualic „Șira”. Popa Soare nr. 18. E o instituție strălucită, aici se pregătește masa ritualică zilnică pentru sute de evrei din Capitală și nu numai. Numeroși evrei care respectă regulile de castrat, fie ei din localitate sau în trecere prin București, vin chiar din străinătate, dar veniți pentru diferite interese, găsesc la acest restaurant o masă cașer și consistentă. Și să nu uităm sutele de oameni din țară și bolnavi, care nu se pot deplasa, dar cărora acest binefacător restaurant le trimite zilnic acasă, prin intermediul unui personal special și cu mașini speciale, masa caldă, medicamentele prescrise de medicii comunității și, periodic, pachete suplimentare cu alimente, precum și diferite obiecte de uz curent, pe care acești oameni ținuti în pat și le comandă cu o zi înainte și pe care personalul de teren al restaurantului le cumpără și le aduce apoi beneficiarilor, ca să nu mai vorbim de

sprrijinul moral pe care-l capătă bătrînii noștri prin vorba bună și micile servicii de moment făcute pe loc.

O întreagă rețea de gnilut hasadim, de binefacere în cel mai autentic milener spirit evreiesc tradițional al cărei creier este, într-adevăr, dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen, dar la al cărui „pupitur tehnic” stă zilnic Alexandru Godeanu, implicat care, la 15 noiembrie a.c., implineste 80 de ani — Ad mea veesrim, sfinedind parcă prin așperirea minții și iudind teala mișcărilor, și vârsta și oboseala anilor de muncă intensă în posturi de mare răspundere.

O remarcabilă capacitate organizatorică îi permite să rezolve numeroasele și dificile probleme ale aprovizionării și ale preparării meselor obișnuite, ca și a celor „peste plan”, folosind cu tact un colectiv foarte eterogen, al cărui dezan de vîrstă e infatigabilul domn Broida, avînd și sprijinul Secției de Asistență

(Continuare în p. 6)

● Delegația canadiană în vizită la primul ministru Petre Roman

VIZITA UNEI DELEGAȚII EVREIEȘTI DIN CANADA

(Urmare din p. 1)

În ziua de 2 noiembrie delegația, însoțită de secretarul general al Federației, a avut convorbiri la Ministerul Sănătății și cu dl. Gheorghe Vlăduțescu, secretarul de stat pentru Culte, după care a fost primită de dl. Petre Roman, prim-ministru al guvernului.

Prețutindeni delegația s-a interesat de situația actuală a României și a promis un sprijin larg pentru amplificarea colaborării economice și în alte domenii a

țării noastre cu țările lumii. Au fost abordate, de asemenea, diferite aspecte ale vieții comunităților evreiești din România și rolul lor în prezent, precum și posibilitatea extinderii relațiilor româno-canadiene pe multiple planuri.

La plecare, președintele delegației a exprimat satisfacția pentru constatările făcute și a făgăduit să aducă la cunoștința opiniei publice progresele realizate de România pe calea democrației în vederea sprijinirii în continuare a țării noastre, în mersul ei înainte pe calea pe care s-a angajat.

Eternul cîntec evreiesc

Joi 1 noiembrie, cu prilejul spectacolului oferit de formațiile noastre corale și orchestrale în cinstea unor distinși oaspeți canadieni, am avut prilejul să ascultăm cu multă încîntare o producție muzicală executată de cantorul Asher Heinowitz de la Sinagoga „Yeshurun” din Ierusalim. N-a fost nevoie decît de două cîntece, unul laic și unul religios, spre a ne da seama că avem de-aface cu o voce de excepție și o tehnică interpretativă cu totul remarcabilă.

Cu o voce caldă, catifelată, cu un timbru foarte plăcut, Domnia Sa a atacat mai întîi cîntecul care exprimă eterna întrebare-dilemă a evreului prigonic: „Vi ahin soll ih gein?” („Încotro s-o apuc?”), eterna întrebare a evreului din Diaspora, prigonic mereu din cauza intoleranței religioase, naționale sau sociale în milenii în care, izgonit de ocupații străine, a fost obligat să pribegască din țară în țară. Tragismul situației celor care n-au avut norocul de a rămîne în țara lor (căci un mare număr de evrei au rămas — totuși pe loc, în măsura în care, nefiind notabili, nu interesau pe ocupanți) a făcut ca acești captivi să fie considerați mereu „străini”, oricît de puțini ar fi fost, fiind exprimat cu putere în acest cîntec răscolitor. „Încotro s-o apuc?”, această întrebare de mare dramatism, care n-a mișcat inimile altor prigonicitori și-a găsit, însă, în finalul cîntecului, răspunsul dat în zilele noastre: „Dort ahin vel ich gein, in main

land, in main heim” („Într-ăcolo voi merge, în țara mea, în căminul meu”), răspuns pe care îl poate da un popor care-și redeclătează țara.

Inflexiunile vocii cantorului au reliefat ideea cu atîta claritate, încît publicul, chiar și acea parte care nu înțelege destul de bine limba idis, a recepționat mesajul și a aplaudat cu frenezie, subliniind justetea ideii și frumusețea interpretării.

A urmat al doilea cîntec, de astă dată de cu totul altă natură, un cîntec din textul rugăciunilor de Roș Hašana în care se exprimă că, prin prof... săi, Părintele nostru cereș ne-a făgăduit că va ține seama de faptele din tinerețea poporului, dragostea și încrederea cu care el a urmat chemarea divină chiar și în pustiu, în condiții dintre cele mai grele... O interpretare „de zile mari” a izbutit să reliefeze atît de pregnant mesajul optimist al profetului Irmiahu încît a transmis întregului auditoriu încredere, speranță, optimism. Reacția publicului a fost exprimată prin aplauze care nu mai conțineau. A fost exprimată prin aceasta și recunoștința față de o interpretare de mare talent.

Programul încărcat al serii ne-a privat de posibilitatea de a asculta și alte cîntece, dar și atît a fost de ajuns spre a ne lăsa o impresie de neuitat.

Îți mulțumim, stimate oaspete Asher Heinowitz!

EMINENȚEI SALE

Domnului Șef Rabin dr. Moses Rosen

Eminență,

Scrisoarea pe care ați avut amabilitatea să ne-o trimiteți cu privire la ciclul de emisiuni dedicat grupurilor etnice care trăiesc în România este pentru noi un semn deosebit de important în vederea continuării demersului nostru, astfel încît Radiodifuziunea Română să devină cu adevărat o voce cu autoritate în societatea modernă.

Dorim sincer ca emisiunile noastre să aibă darul de a combate atitudinile șovine, antisemite, manifeste în ultima vreme și în România, ca și în alte țări europene.

Folosim prilejul pentru a vă adresa mulțumirii în legătură cu înțelegerea și sprijinul arătate redactorilor noștri.

Cu deosebită stimă,

EUGEN PREDĂ

Director General al Radiodifuziunii Române

IAACOV ȘI ESAU

(Urmare din p. 1)

opune oricărui progres în metodele de muncă agricolă, pizmuitoșe succesele lui Ithac. Oamenii săi au astupat izvoarele și iată că hârnicia acestui om le dă din nou viață. Este adevărat că truda aceasta e răsplătită cu o deosebită binecuvântare. De o sută de ori mai bogată decît recolta normală e cea rezultată din munca lui Ithac. Rodul nu aparține numai unuia singur, ci tuturor locuitorilor. Aceasta însă nu-i împiedică pe Avimele și pe slujitorii săi să dezlănțuie certuri, să semene invidie, să strîmcescă dușmănie împotriva „inovatorului” nepoftit.

În cele din urmă, însă, Avimelele regretă atitudinea sa. După ce Ithac a plecat din Gar, el îl urmează spre a-și îndrepta greșeala. E însoțit de sfetnicul său, Pichol. Demne de reținut sînt numele acestor personaje. Avimelele înseamnă părintele meu, regele. El reprezintă ideea autocratice, a monarhului absolut. Acestuia nu-i pasă dacă se răcolesc sau nu bogățiile pămîntului, căci nu-i pasă nici de soarta supușilor săi. El are destule bucate, huzurul său și al familiei sale este asigurat. Altelea nu-l interesează. Preferă să pustiască gîla decît să lase ca ea să rodească și să hrănească pe oamenii săi cit și pe cei ai lui Ithac. Sfetnicul său, însă, este Pichol, ceea ce înseamnă vocea tuturor. Numai ascultînd indemnul unui astfel de sfetnic, ce simbolizează glasul multîmilor, Avimelele e nevoit să încheie legămîntul de neagresiune cu Ithac. El se obligă de „a nu se atinge unul de celălalt, de a nu-și face rău, ci numai bine”. Izvorul descoperit cu acest prilej nu mai e cel al cerții sau al dușmăniei. El capătă numele de Ber-Seva, izvorul legămîntului, al legămîntului păcii. E o pace bazată pe concluzia că pămîntul e destul de bogat spre a hrăni și pe unii și pe alții, că în loc să se ucidă între ei, oamenii pot răscosi adăncurile scoarței pămîntului, să găsească apa cea dătoare de viață și progres, să transforme deșertul în grădini înfloritoare.

La Ber-Seva s-a semnat cel dintîi „pact de neagresiune”. Partenerii „s-au recunoscut” unii pe alții și au dat ascultare glasului lui Pichol, al bunului simț. Au pus de o parte sabia și au preferat dialogul.

Păstorii lui Ithac și „Filistenii” lui Avimele se deșteaptă din coșmarul certurilor și se apucă de treabă, de munca cea plină de binecuvîntare, menită să înlăture orice Eisek, orice ură, orice Sitna, orice invidie și să-i înfrățească în același eric creator.

Caracteristica esențială a personalității lui Ithac, înțeleptii Talmudului (Pesachim 88) o găsesc în versetul יצא יצחק מביטחה (Genesis 24, 63). Acolo, în mijlocul naturii, el îl zărește pe Cel ce dă viață ultimului firicel de iarbă. Acolo, în fața rodului muncii brațelor sale, binecuvîntat de Cel ce dăruiește belșugul, Ithac se regăsește cu Divinitatea, sufletul său îi înalță imnul mulțumirii.

Dacă Avraham e asemuit unui munte, Ithac evocă imaginea Cimpiei (Talmud Pesachim 88). Într-adevăr, Avraham se cațără spre înălțimi, din stîncă în stîncă, drumul său e plin de primejdii, e drumul în sus, spre culmile credinței, spre Dumnezeu, e drumul grelelor încercări, al îndoielilor și regășirilor, al căutărilor îndelungi, al strădaniilor fără de număr, dar, în cele din urmă, al ajungerii pe piscul înfîlării cu Părintele Ceresc.

Ithac, în schimb, ne înfățișează un alt tip de credincios, pe acela care are deja certitudine, al cărui echilibrul sufletesc e

statornic „al celui ce pășeste pe un teren sigur, fără obstacole, fără surprize, fără primejdii.

Dumnezeul lui Ithac îndeamnă pe fiecare urmaș al său să nu stea cu brațele

inercușate, ci să muncască spre a-și găsi hrana, să se dedice lui עבודה, muncii creatoare, imbinînd-o cu עבודה שלום, rugăciunea, care e strădania minunată a inimii (Taanit 2).

■ Scara lui Iaacov. Gravură într-o pagină manuscris aflată la Muzeul Național din Nürnberg

SCARA LUI IAACOV sau: Unde se nasc îngerii

יהיה זהה מלאכי א' עולם ויהיה זהה מלאכי ב' (בראשית כה-כז)

„Și a visat și iată o scară ce stătea pe pămînt, iar vîrfurile ei ajungea pînă la cer, iar îngerii Domnului urcau și coborau pe dinsă” (Genesis 28, 12).

„Iaacov a ieșit”...Așa glăsuiește primul verset al pericopei de față. Iaacov a ieșit din casa părintească și a pornit pe drumul vieții. Tînărul care pînă atunci era cufundat cu capul în cărți, studiul discipol din școala lui Sem și a lui Eiver, începe să se ciocnească cu realitățile crude ale vieții. Cartea e frumoasă și mișcătoare, dar sabia cu care îl urmărește Esav nu cunoaște cruțare și, din fața ei, adolescentul Iaacov e nevoit să fugă spre alte meleaguri. S-au certat — continuă învățătura midrașică — s-au certat pietrele între ele, în acel moment. Fiecare dintre ele dorea ca pe ea să se odihnească acest creștet plin de învățătură al taciului — al omului drept. Fiecare din elementele Naturii dorea să ajute cu ceva la odihna omului fugărit de fratele său — omul, să reabiliteze astfel creația divină, pe care numai omul a reușit s-o profaneze. S-au unit atunci toate pietrele într-una singură, izbutind să împlinească ceea ce biata ființă care își zice „coroana creației” n-a putut să săvîrșească. Capul

lui Iaacov s-a odihnit pe această piatră, simbol al unității creației.

Și Iaacov a visat... Înainte de a înfrunța vicisitudinile vieții, visul celui de-al treilea dintre patriarhi înfățișează o concepție, oglindind o mentalitate, exprimă un ideal. E visul de aur al omîinării. O scară care unește pămîntul cu cerul. Omul, sinteză dintre luf și spirit, trebuie să se străduiască mereu să urce pe această scară. În loc de a se lăsa atras de viltoarea adîncimilor, el e menit să aibă întotdeauna înainte-i a această scară, care îi pregătește drumul spre înălțimi. Privirea sa trebuie să înfrunte zările, el e sortit să-și ridice căuțătura mai sus, tot mai sus. Pe aripile geniului său, omul poate străpunge tainele cerului, să cucerească cele mai de nebanuit înălțimi. Cu fiecare treaptă pe care o urcă pe scara perfecțiunii umane, el se apropie mai mult de Cel ce se află pe vîrfurile ei, spre Cel „după al cărui chip și asemănare a fost creat”. Imagine a perfecțiunii către care omul trebuie să tindă, Dumnezeu se află pe vîrfurile scării pe care omul nu trebuie să înceteze o clipă să urce spre a cuceri cit mai multe din atributele Celui către care îi sînt îndreptate privirile.

ALEXANDRU GODEANU — 80

(Urmare din p. 5)

a Federației, al Comunității Evreilor din București și al conducerii Federației, toate solicitate la timp și folosite cu maximă eficiență.

Și să nu uităm că aceasta e o instituție care funcționează șapte zile din șapte, în condițiile în care trebuie asigurate și concediile și zilele libere ale personalului deservent și că nu e deloc simplu să realizezi și o atmosferă de colaborare între toți cei care lucrează aici.

Numai tactul, energia și devotamentul acestui abil „dirijor” care e Alexandru Godeanu au permis să se rezolve toate

Ne face de aceea plăcere să-l felici-

„Iar îngerii Domnului urcau și coborau pe dinsă”. Expresia biblică apare unor comentatori cîjută. Știm doar că reședința îngerilor se află în cer și era deci normal ca textul să vorbească înii despre „coborau” și apoi desupra „urcau”. Credem că simbolismul ce privește întreaga viziune a scării ce face legătura între cerul și pămîntul fiecăruia dintre muritorii privești și pe acești îngeri, ai acestei scări. Poate că găsim chiar aici sintetizată întreaga noastră concepție despre îngeri, această mult controversată temă a literaturii talmudice și midrașice.

Omul creează îngeri. O spune limpede etica iudaică, în tratatul Avot, capitolel 4, Misna 15: „Rabi Eliezer ben Iaacov spunea: Cel ce săvîrșește o faptă bună creează un inger bun, iar cel ce comite un păcat creează unul rău”. Cu fiecare gînd frumos, cu fiecare sentiment nobil, cu fiecare faptă bună dăm viață la ceea ce reprezintă eternitatea din noi, la ceea ce supraviețuiește haimei de lut efemere pe care sufletul a îmbrăcat-o în acest drum ce-l străbatem de la leagăn la mormînt. Aceștia sînt „îngerii”, emanație a acțiunilor umane.

Îngerii lui Iaacov, călăuzele sale pe scara perfecțiunii, pe drept cuvînt decî, înii „au urcat”, căci ei s-au născut aici, pe pămînt, din întreaga sa atitudine în fața vieții. „Au coborît” apoi între noi, moștenitorii săi spirituali, aducînd peste veacuri și milenii eternitatea pe care el însuși și-a creat-o, menită să trăiască de-a pururi, deși țărîna dintr-insul s-a contopit de mult cu aceea a grotii de la Hebron, unde i se odihnește trupul.

„Ce frumos a fost visul și ce urî e realitatea! Iaacov a fugit de cruzimea lui Esav și a dat peste siretenia lui Lavan. Cea din urmă se dovedește a fi cea mai primejdiasă.

„Lavan a vrut să nimicească totul”. Cu cuvîntul mîeros menit să acopere nesăbuita-i lăcomie, Lavan exploatează timp de 20 de ani truda și buna-credință a lui Iaacov. Lavan huzurește în bogăția rezultată din sudoarea frunții nepotului său Iaacov, cărîna numai cu vorba îi spune „ești fratele meu” dar care, în realitate, îi devine argat. Lavan îl sărută și îl îmbrățișează, doar doar să-i mai scoată și bruma de sărăcie pe care o mai are. Cu cuvinte simple, expresive, paginile biblice ne zugrăvesc întreaga tragedie a omului muncitor exploatat pînă la sine și întreaga ticăloșie a brăpăretului jefuitor al muncii altora.

Explicația finală ce are loc între Iaacov și Lavan ne servește o splendidă pagină în care izbucnește toată revolta ce a mornit decenii de-a rîndul în inima păstorului Iaacov care s-a văzut, rînd pe rînd, despuat de rodul muncii sale. El îi strigă în fața exploatatorului lui toată indignarea pentru nelegiuirile pe care le-a comis:

„Cu ce am greșit, cu ce am păcătuit, că mă pîndesti într-una?” (Genesis 31, 36) îl întreabă el pe Lavan. După ce îi enumeră toate serviciile ce i le-a făcut cu prețul lipsurilor pe care le-a îndurat, „Ziua m-a dorogit arșita iar noaptea am înghețat de frig și somnul s-a desprins de pe ochii mei”, el îi amintește cu dispreț „într-o noapte am schimbat-o” de zece ori.

Esav și Lavan înfățișează două tipuri de primejdii pentru Iaacov. Tot ați de primejdioși ca și Esavii minutorii ai sabiei nelegiuite, pregătitori ai „soluției finale” a „problemei Iaacov”, (în veacul XX i s-a spus „Endlösung”) sînt Lavanii care cu mîerlea pe buze îmbrățișează pe Iaacov și îi sărută atî pînă la scot sufletul. „Moartea prin sărăcie” e metoda lavanică de extermînare a fiilor lui Iaacov și textele biblice relevă aceasta ca un avertisment și ca o chemare.

„Fiecare Iaacov are de înfruntat cite un Lavan, dar, din păcate, nu fiecare Lavan găsește un Iaacov pregătît să-i facă față” spunea marele Rabi Moshe Sofer.

tăm cu acest prilej pe Alexandru Godeanu în cel mai bun spirit evreiesc, să-i urăm *Ad mei veestrin* cu sănătate și satisfacții depline în muncă și în viața personală și de familie. Tradiția noastră personală și de familie. Tradiția noastră consemnat o formulă care i se potrivește de minune: „Ben s'monim ligruvetz vurot” („La 80 de ani cu tîrîe”). Trebuie tradus de fapt „spre tîrîe” și așa îi urăm.

Vă vrem, domnule Godeanu, sănătos și activ încă mulți ani de acum înainte, bucurîndu-vă de aceleși meritate aprecieri de om bun, corect, cinstit în muncă și cinstit de oameni.

Recunoștință, multă recunoștință pentru munca dvs. de pînă acum și cele mai bune urări pentru viitor.

A SOSIT VREMEA...

Nu mă mai mîngîie mama
Pe creștet, ca pe timpuri,
De mult. Obosită de a
Veacului amare poveri
Se odhnește
Aici, acoperită de țărîna.
Și cit și-a dorit, sărmana,
Să se odhnească
În țărîna Pămîntului Sfînt!
Mîngîie doar, din cînd în cînd,
Părul meu albit de ani

Vîntul țilav de toamnă timpurie
Cu miros de frunze veștejite,
De lumînări aprinse;
Cu miros de stuț
Din suka părintească...
Vîntul poartă sunet de șofar,
De Izkor și Tom Kipur,
Ca un ecou al timpului,
Amintindu-mi c-a sosit vremea
Să-mi iau rămas bun — la mama...

LEO SCHADACH

INFLUENȚE IUDAICE ANTICE

În căutarea locului culturii evreiești moderne

R.C.M. publică sporadic, sub semnături diferite, informații despre morala și cultura pe care lumea antică iudaică și apoi le-a lăsat moștenire istoriei omenirii.

Mai puțin s-a vorbit de raporturile între cele două popoare antice și vom vorbi să dăm o imagine asupra acestora privind dinspre aportul iudaic în lumea greacă antică. Spațiul tipografic limitat ne impune să dăm puține informații despre religia greacă pe care se adăugă aportul iudaic. Azi este un termen al culturii moderne să se vorbescă despre moștenirea greco-iudaică. Biblia s-a transmis și pe calea literaturii grecești (Septuaginta).

Contribuția religiei iudaice la sinecristul elen este deosebit de importantă în consecințe pentru viitor. Se știe că, îndeosebi după ce Alexandru cel Mare (356—323 î.e.a.) a realizat cuceririle sale, coloniile evreiești s-au înmulțit în bazinul Mării Mediterane, mai ales în Egipt, Siria și Asia Mică. Acestea au colonii aveau o populație foarte activă, care — desi foarte atașată tradițiilor iudaice, continuând să practice preceptele Bibliei — adoptă limba și modul de viață în care era îndotată. Membrii ei aveau funcționari publici și erau în poziții foarte bune cu autoritățile. Se știe că Ptolemei (323—30 î.e.a.) și Seleucii, și mai ales Seleucus al IV-lea, i-au privilegiiat pe evrei, care, în schimb, erau devotați. Coloniile evreiești recunoștea autoritatea religioasă a Ierusalimului și contribuiau la întreținerea templului. Nu mai puțin, coloniile erau în conflict cu particularismul statului grecic evreu al Ierusalimului care nu a luptat împotriva tentativelor culturale ale Seleucizilor. De reamintit că după Alexandru, regiunea Țării de Jos a depins de regatul Ptolemeilor (198 î.e.a.), dar că apoi sub dominația Seleucizilor. După persecuțiile lui Antiochus al IV-lea (176—164 î.e.a.), învingând armatele acestuia, obțin-

nură libertatea religioasă și, în 142 î.e.a., pe cea politică. Evreii dispersați, în ciuda frecventelor persecuții religioase pe teritoriul Israelului, aplicau tradiția iudaică a universalismului religiei lor naționale și constituie, din acest punct de vedere, un exemplu pozitiv și atrăgător printre națiuni. Mulțumită distanțelor care-i izolau pe coreligionarii lor de păgini, ei au putut să dea acestui universalism o amploare pe care, practic, nu l-a avut în prea mare măsură pe teritoriul dependent de Templu, din cauza opoziției unor extremiști.

Cea mai dezvoltată colonie este cea de la Alexandria, unde evreii își uită, parțial, limba dar citește Biblia în traducere greacă, celebra Septuaginta (tradusă în sec. al III-lea î.e.a.). Mulți evrei sînt inițiați în filosofia greacă și, pentru a demonstra aceasta, ca și pentru a dovedi anterioritatea și superioritatea gândirii iudaice, ei ne arată în ce grad este filosofia greacă tributară Bibliei. Informația este dată de Philon (13 î.e.a.—54 e.a.).

O bogată literatură în limba greacă reia ideea epocii mesianice și a înfringerii dușmanilor iudaismului. Numeroase lucrări apologetice grecești sînt publicate la Alexandria; în ele se tratează despre creațiune, judecata de apoi, unitatea divină. Este vorba despre literatura scrisă în special în secolele al III-lea și al II-lea î.e.a. Din toate rezultă concepția monoteistă pe care, pînă atunci, nici filosofii, nici doctrinele religioase nu o prezentaseră astfel. Toate acestea au făcut să pătrundă la publicul grec trăsăturile caracteristice ale religiei mozaice.

O teologie simplă prin austeritatea ei și a cultului aferent, puritatea moralei atrag spre iudaism și Israel conștiințele pe care le șoca imoralitatea și lipsurile unor culte orientale. De unde o grupare a diverse secte iudaizante în jurul sinagogilor. Se dădu numele de „cei care venerază pe Dumnezeu” celor care credeau în El, dar care nu aderaseră formal la iudaismul ortodox. Ei adorau pe Cel de Sus (Yfistos, în grecește) și ob-

servau unele reguli ale Torei, cum ar fi Șabatul.

Zeul frigian Salazios, al cărui nume era Kyrios (Senion), cu epitete ca „sfînt” și „atotputernic”, fu asimilat de ei cu Dumnezeul Bibliei, fiind recunoscut drept Kyrios Salazios și asimilat cu Kyrios Sabaoth. Asimilarea Salazios-Sabaoth duce, chiar, la un cult al Sabaziștilor, răspîndit în Asia Mică. Istoria Romei pomeneste că, în 139 î.e.a., pretorul Cornelius Hyspalus expulzează din Roma pe evrei, care, prin religia lor, amenințau „să corupă moravurile romane”.

Evreii au fost considerați, de unii cărturari greci, „o sectă particulară dionysiacă”; astfel, Ptolemeu Filopater, în 217, Antiochus Epifanul, în 167, și Ptolemeu al XIII-lea (tatăl Cleopatrei) încercară să-i asociază pe evrei cultului lui Dionysos. Ei nu puteau înțelege specificitatea religiei mozaice, diferența esențială dintre monoteismul pur, iudaic și diferitele culte ale antichității.

Se consideră probabilă pătrunderea în cultul Cybelei (sec. al III-lea î.e.a.) a unor influențe ale monoteismului evreiesc. Există și o dedicație din epoca romană care dă zeului Attis (zeu frigian, asociat Cybelei) numele de „Cel de Sus”, deși aceasta nu spune nimic. Ei încercau să toarne în tipare romane elemente iudaice, după cum, azi, unii ignorați încearcă să toarne în tipare evreiești elemente neevreiești.

Au existat „secte iudeo-frigiene”, ce au răspîndit printre greci doctrine iraniene sau babiloniene care sub Aheme-

nizi (dinastia persană), au încorporat și credințe iudaice. Evreii, la rîndul lor, au răspîndit în lumea mediteraneană numeroase elemente de cultură din sursa irano-chaldeeană.

Grecii suferă influența unui iudaism care familiarizează lumea păgînă cu concepția unității și universalității divine, acțiune mult mai eficace decît influențele siriene, ceea ce se explică prin imensa răspîndire a comunităților evreiești precum și prin profunzimea credinței lor. Nu e, deci, surprinzător că iudaismul este la originea pregătirii spiritelor pentru adoptarea principiilor esențiale ale unei noi credințe.

Z. KANTYMOŠ

ADUCERE AMINTE

În luna septembrie s-au împlinit 50 de ani de cînd tuturor elevilor și tinerilor evrei din România le-au fost închise porțile școlilor și facultăților.

În acel moment cîmplit, de derută, tinerii evrei, Comunitatea Evreilor, împreună cu un număr de profesori liceu și universitari, precum și cu alți specialiști, au găsit resursele necesare pentru a crea condiții de continuare a studiilor în școlile evreiești primare și ale existente, prin licee și universități înființate.

În luna din cei care au trăit acel moment și au beneficiat de acest sprijin mare, îmi amintesc, cu adîncă recunoștință, de modul în care directoarea școlii răneanu din acea vreme (dna Kahana) a primit sute de elevi în localul cu capacitate redusă de pe strada Anton Mar. Curajul, blîndețea și demnitatea doamnei noastre și ale întregului corp profesoral au făcut să se atenueze spaima sufletele noastre și ne-au dat puterea să trecem prin toate greutățile prim an de școală evreiască (1940). De menționat peregrinările școlii într-un local în altul, mereu alungate, fiind în mai multe serii (3—4) pe zi aceeași sală, fete și băieți. În ianuarie 1941 (în ziua rebeliunii legionare) anul era o sală a societății „Sacra” de pe strada Mircea Vodă.

Școlii noastre au constituit, în toată perioada 1940—1944, un exemplu de conștientizare, suport moral al unei generații de astfel și-a putut găsi un drum în viață.

Într-o vreme în care nu se putea vorbi de învățături cu alte activități, în afară de spectacole (ca acela din 1942 al lui Focșaneanu), festivități de premii (1942) și alte asemenea acțiuni, s-a preocupat tuturor pentru ridicarea moralului tineretului studios evreu. Se cerea remarcabil faptul că abia după război în școli evreiești mulți dintre ei au căpătat conștiința apartenenței la această comunitate, despre care ei trăiau în mediul românesc — șiau puțin. Au fost impresionați de bogăția culturală și morală a vieții din țară, de relațiile profund umane dintre profesori și elevi.

nerilor din perioada 1940—1944 sînt mulți, din diferite sectoare ale vieții comunității evreiești. A cita numai cîteva nume consider că ar fi nedrept.

Pe toți cei care am beneficiat de înțelepciunea, dragostea și mai ales de puterea morală a celor care ne-au salvat în acel septembrie 1940 nu-i vom uita niciodată și le adresem prin această aducere aminte îndrețarea noastră recunoștință.

Poate că o întâlnire, organizată la inițiativa Federației Comunităților Evreiești din România, a foștilor elevi și studenți ai școlilor și universităților evreiești din perioada 1940—1944, împreună cu cei care mai sînt în viață dintre îndrumătorii noștri din acea perioadă, ar marca mai bine importanța aceluia moment, ar exprima mai bine sentimentele noastre profunde.

HERMINA ALBERT

membru al Asociației Oamenilor de Știință din România

RELAȚIA MEDIC—PACIENT ÎN TRADIȚIA EVREIASCĂ

Pentru orașul Zürich trebuia, desigur, să fi fost o premieră faptul că Universitatea, împreună cu o asociație de academicieni evrei a tradus în viață o interesantă inițiativă. Profesorul S. Kotke, docent în istoria medicinei la Universitatea din Ierusalim, a ținut o prelegere la invitația Institutului Universitar pentru studiul istoriei medicinei și a asociației „Israel Medical Association” din Elveția (IMA), în fața unui public numeros format din medici și alți auditori evrei, dar și creștini, pe care-i interesa această problemă despre „relația medic-pacienți” privită prin prisma tradiției evreiești.

La evrei, medicul este considerat drept executorul voinței divine. Referențial s-a limitat la medicii evrei din perioada ebraică și Nahmanide, ale căror concepții sînt valabile și în zilele noastre. Halaha este dinamică și de aceea accesibilă și pentru problemele actuale. Cu sîmbil și pentru problemele actuale, începere din secolul al XIX-lea, medi-

cina a făcut progrese remarcabile, iar probleme ca acelea ale transplanturilor, ale tesuturilor celulare, care permit stabilirea unui diagnostic, tehnologia genetică și altele, sînt puse astăzi mereu în discuție și trebuie soluționate potrivit principiilor Halabei. Medicul Maimonide se roagă lui Dumnezeu pentru trei lucruri: să capete înțelegere pentru pacienții săi, să evite pe cît posibil ca bolnavii pentru care nu există vindecare să-l învinovățească, să reușească stabilirea unui dialog eficient cu pacienții săi. Are voie medicul să ceară un onorariu? În Talmud găsim un răspuns interesant: „Pentru cunoștințele sale medicul nu ar avea voie să ceară nimic”, ceea ce nu înseamnă că nu are voie să primească onorariul ce i se oferă.

Părerea unanimă era că medicul are voie să fie recompensat pentru timpul folosit cu pacienții săi.

Înainte de prelegere, Institutul Universitar a organizat o recepție pentru profesorul Kotke.

ROSA KLAPER

Traducere și preluare de
Clara Marcovici

STIRI

MODIGLIANI

În cursul lunii octombrie a.c., la sediul Fundației „Pierre Giannada” (Elveția) a fost găzduită o expoziție cuprinzând 120 de lucrări (40 de desene, 70 de uleiuri și 10 sculpturi) ale pictorului iudeu Amedeo Modigliani. După cum subliniază revista „România literară”, această expoziție coincide cu împlinirea a 70 de ani de la moartea artistului.

„SOHNUT”

Organizația mondială „Sohnut”, care se ocupă cu absorbția noilor veniți în Israel, a reluat inițiativa de a trece la construcția de locuințe de către stat pentru a face față imigrației masive din prezent; iar procedeu a fost utilizat și în alte perioade de Alia masivă.

ARHEOLOGIE

În Israel a fost scoasă la iveală o localitate antică unde au fost descoperite morminte datînd de pe la anul 3000 î.e.a. La aceste lucrări au participat mulți oțimi din UR.S.S.

TRADUCERE

Biblia a fost tradusă în limba mongolă de către englezul John Gibbens, ajutat de soția sa Altaar, de origine mongolă. Revista „România literară” consemnează că tirajul este de 5000 de exemplare.

EINSTEIN

Opera completă a scrierilor lui Albert Einstein va fi editată în 29 volume, sub auspiciile Universității din Boston (S.U.A.). Orașul Berlin va contribui cu suma de 750 000 de mărci la finanțarea programului de publicare a acestei ediții.

SEMINAR INTERNAȚIONAL

În Israel se va desfășura un seminar internațional avînd ca subiect manifestările antisemitismului pe fundamentul schimbărilor politice din estul Europei. Vor participa profesori și cercetători din aceste țări, prezentînd diferite aspecte ale acestei probleme deosebit de acute și actuale.

VATICAN

Un document recent, emis de Vatican, declară că „o atenție deosebită trebuie dată iudaismului” pentru a servi ca bază „unui sinod mondial al episcopilor cu privire la instruirea preoților”.

Se precizează că iudaismul este singura credință necreștină scoasă în evidență în acest document.

TURISM

Doă numere din „Moscow News” (oct. 1990) relatează că Asociația sovieto-israeliană „Petras”, de curînd înființată, a organizat un „pod aerian turistic” între Israel și Ucraina.

În cadrul acestei inițiative un grup de 1225 de pelerini hasidici va vizita locurile sfînte din Vinița, Lvov, Uman și Cernăuți. Călătoria, imposibilă în trecut, a fost organizată cu participarea Societății de aviație israeliene „El Al” și a „Agenției de aviație civilă a Ucrainei”.

Recent, cinci avioane „El Al” au transportat acest grup la Kiev, grup care s-a înapoiat în Israel cu avioanele „Aeroflot”.

Conform înțelegerii stabilite, zborurile zilnice între Israel și Ucraina devin o realitate, ajutînd astfel „la o strîngere a relațiilor între aceste țări”.

Asociația „Petras” intenționează să dezvolte nu numai turismul, ci și legăturile culturale

și sportive, să realizeze expoziții și chiar standuri cu vinzare ale unor lucrări semnate de artiști sovietici.

ARTĂ DIN ARGILĂ

O echipă de șase sculptori etiopieni au organizat — în perioada 28 oct.—11 nov. 1990 — o expoziție la „Centrul Sernberg” (Finchley), cu titlul: „O cultură prînsă în argilă”. Artiștii au sosit în Israel cu ocazia „Operațiunii Moise”, iar creația lor redă aspecte ale vieții din Etiopia.

Sculpturile sînt însoțite de prezentări prin diapozitive și video, prezentări de fotografii privind viața fișailor, ce la „Beth Hatefutsot”, Muzeul Goldman al Diasporei din Tel Aviv. Acest eveniment este organizat de către „Fundația Artelor Britanice-Israel”.

SHAI RIEGER — „La Templu”

SATELIT

Cel de-al doilea satelit spațial israelian, „Ofek — 2”, a reîntors în atmosfera Pămîntului, după ce a înconjurat planeta noastră timp de 97 de zile.

Agenția spațială israeliană și industria aeronautică israeliană care a fabricat satelitul, au raportat că acesta a funcționat perfect.

CERCETĂRI

Doctorul Michael Steinitz, cercetător la Universitatea Ebraică din Ierusalim, lucrează la imbunătățirea unui vaccin care să stimuleze corpul în apărarea sa împotriva cancerului de colon.

FOND PENTRU ȘTIINȚĂ

Celebri oameni de știință, oameni de teatru și cinematografe s-au înțeles recent pentru a marca un eveniment: constituirea unui fond israelian pentru cercetări în domeniul cancerului — peste 2 milioane de dolari — pentru a subvenționa aportul în acest domeniu a 97 de oameni de știință și medici israelieni.

Susținători devotați ai fondului israelian pentru cercetări în domeniul cancerului (ICRF) au subliniat că, pentru prima dată, într-un singur an, s-a acordat în acest scop suma de 2 milioane de dolari. De la primele subvenții, din anul 1976, ICRF a acordat 692 sume, în valoare de 9,4 milioane dolari, pentru tratamentul cancerului.

Începînd cu 1991, o bursă „Joseph Papp”, va fi acordată în fiecare an unui tânăr cercetător în domeniul cancerului, care și-a început cariera în Israel. ICF a anunțat că va susține planurile privind o campanie

specială pentru ajutorarea medicilor și a oamenilor de știință sovietici, nou veniți în Israel.

Printre sprijinitorii ICRF se află și dr. Robert Gallo, specialist în maladia SIDA.

DISTINCȚII

Profesorii: Moshe Altbauer, Alexander Levitzki, Nathan Spiegel și Meir Weiss, de la Universitatea Ebraică din Ierusalim, au fost printre cei 11 cîștigători pe acest an al „Premiului Israel”, acordat în fiecare an de către Ministerul Educației și Culturii pentru rezultate și contribuții deosebite la dezvoltarea societății israeliene.

LIBERTATE

Politica de „perestroika” și „glasnost” a creat condiții favorabile pentru dezvoltarea culturii religioase și naționale, inclusiv pentru comunitatea evreiască.

Pentru prima dată, de decenii, evreeii au acum posibilitatea să citească și să studieze „moștenirea evreiască, istoria, cultura Țării Sfînte, fără frică de arest...”. Acum, în noile condiții, într-un efort susținut pentru a face față tuturor necesităților educaționale, de informare și adaptare ca emigranți în Israel, evreeii din UR.S.S. au la îndemînă o publicație intitulată „AVIV”. Înființată în anul 1989, ea apare la două luni, șase numere pe an; redactor șef este dr. Joseph Begun. Această tribună evreiască, care acum are drum deschis și spre Uniunea Sovietică, înmănușează un număr variat de subiecte privind viața Statului Israel și a comunităților evreiești de pretutindeni.

ALIA

Ziarul „Pravda”, organ oficial al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, estimează că un număr de 300 000 de evrei sovietici vor sosi în Israel în anul viitor. Aceiași ziar menționează că „antisemitismul crește rapid în Uniunea Sovietică”.

TURNEU

Teatrul idiș din Israel a programat un turneu, la sfîrșitul lunii octombrie a.c., în UR.S.S. cuprinzînd 8 spectacole. În conținut acest colectiv va participa la un festival de teatru în Anglia.

MUZICĂ

După o absență de mulți ani, o orchestră de cameră a Universității Ebraice oferă din nou concerte iubitorilor de muzică.

Cunoscută sub numele de „Beit Hillel Hebrew University”, orchestra de cameră este condusă de Anita Kamian, profesoară de muzică și dirijor al Corului Universității Ebraice.

Orchestra este compusă din studenți ai acestei universități, artiști israelieni, cit și străini.

Orchestra este interesată să adauge în rândurile ei mulți mu-

zicieni veniți din UR.S.S. În prezent, orchestra numără patru membri care au făcut Alia din Uniunea Sovietică.

„TEHNION”

Sydney Cooper, președintele național al „Societății Canadiene pentru Tehnion” a conferențiat la Vancouver despre importanța „Tehnion”-ului, universitate tehnologică de prim rang a Israelului, despre locul acestei importante instituții în dezvoltarea economică a țării.

Fiind în Israel, soții Cooper au anunțat că vor asigura fonduri pentru un proiect amplu privind conducerea în construcții, în cadrul Facultății de inginerie civilă de la „Tehnion”.

MUZICĂ AFRICANĂ

La Bar Ilan, o universitate cu orientare religioasă sionistă, s-a deschis un curs de inițiere în „muzica africană a tobelor”. Aproximativ 20 de studenți studiază complexitatea „muzicii tobelor” și „tehnicile marimba”. Cursul este ținut de Mark Yampolsky, un israelian emigrat din Kiev în anul 1972 și care și-a petrecut o parte din timp în Kenya, împreună cu un profesionist al jazz-ului din Ghana, cunoscut sub numele de Nana, stabilit în Israel. Clasele de muzică africană fac parte din programul de etnomuzicologie din cadrul Departamentului de muzică.

Acești doi muzicieni formează nucleul unui grup de cîntăreți de muzică africană, numit „Mijikenda”, care a dat numeroase spectacole în Israel. Convingerea lor este că se poate deschide drumul unui număr însemnat de israelieni spre muzica africană.

ISTORIE

Un grup de 30 de istorici evrei, veniți din Uniunea Sovietică, au urmat un curs de șase săptămîni, la Universitatea Ebraică, privind istoria evreeilor. Cursul a fost organizat de către Ministerul Afacerilor Externe și Agenția Evreiască.

DISCRIMINARE

„Jewish Western Bulletin” semnalează faptul că oficiul din Amsterdam al Societății de aviație irakiene ar putea fi urmărit în justiție pentru violarea legilor olandeze împotriva discriminărilor rasiale. Societatea de aviație irakiană a pus în circulație o broșură în care se prevede că nu beneficiază de transportul aerian: populația avînd pașaport israelian, pasageri ce au vizitat Israelul sau „pasageri care întrețin „legături iudaice”.

NEONAZISM

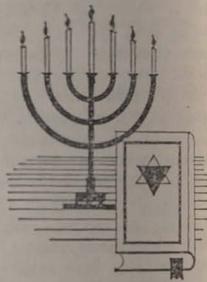
Televiziunea olandeză, într-un program intitulat „Focus”, a relatat că „neonaziștii sînt mult mai puternici în partea răsăriteană a Berlinului decît în oricare parte a fostei Germanii occidentale”.

UN MONUMENT PENTRU ISAAC BABEL

În editura Johannes Lang a mari.

Reînnoiți-vă abonamentele la
REVISTA
CULTULUI MOZAIK

fie prin comunitățile din orașul dv., fie prin mandat postal, pe adresa: Federația Comunităților Evreiești, București, cod 70478, str. Sf. Vineri nr. 9, sector 3, cont BNR 45.10.7.062, sector 3. Costul unui abonament este de 75 de lei pentru un an sau 40 de lei pentru șase luni.

UN CATALOG AL FILMELOR DESPRE HOLOCAUST

Cercetătorii de la Arhiva de filme cu tematică iudaică „Steven Spielberg” de la Universitatea Ebraică din Ierusalim au întocmit o listă a filmelor și a casetelor video cunoscute în Israel. Filmografia include circa 1 000 de titluri de filme care ating toate aspectele Holocaustului, începînd cu apariția nazismului, ucidera în masă a evreeilor și perioada de după război, cu victimele salvate din lagărele de exterminare.

Cercetătorii studiază diferite arhive, muzee, biblioteci și colecții speciale din Israel, precum și noile achiziții de la Institutul „Yad Vashem” și de la Muzeul luptătorilor din ghettouri.

LIMBA EBRAICĂ ÎN ȘCOLILE OLANDEZE

La Amsterdam, un grup de aproximativ 100 de evrei și neevrei învață ebraica în școlile superioare. Ei doresc să ajute la creșterea popularității limbii ebraice printre limbile studiate în facultăți.

Pînă în prezent, limba ebraică era materie de studiu doar la Liceul „Maimonide”, singura școală secundară evreiască din Olanda.

Limba ebraică biblică era obiect de studiu încă de acum 15 ani în învățămîntul superior olandez, dar acum a crescut interesul pentru studiul limbii ebraice moderne, care va fi predată și în școli neevreiești, acolo unde cererile vor fi suficiente

צייטשריפט

ונעם רומעניש רעליגיעז יידנט
דערשיינט צוויי מאל אין חודש • 15.11.990 • ביזניס

לשטענדיג די סדרה פון דער חזק

יעקב און עשו

פון רב הכולל דר' דוד משה רחן

קול קול יעקב הרידים ידו עשו: בראשית כ"ב. כ"ב. ד"ס קול און דעם קול פון יעקב. עשע די הענט זענען די הענט פון עשו.

יחזק עבניו און די מוסר רבקה השכן אין יוצר היים די מעלות פון אברהמיס'טן בער צעלט דער צווייטער פון די עבנות און איהם מיט זעבן די גייסטיק ירושה השם פס השם אים צויערנעלעגט זיין גורו עשר שפער. ויין לעבן און א רויקט און לירטעס. הייל אים זון און אברענגליבן צו ויין בלרוז א פרוצופער פון אן א מנה השם ויין פדריגער השם דערהיינען וורן שווער גיי מסקע געראנגעלעניש. נשכ"ד יי נאפערן אברהם זיין נעקומען דער סמאטישער יחזק.

די ברונען השם פס השם געברענגט אברהם. הערן פאר געברענגט פון דער שנתה סגד די שלמים. עשע זון שנתה. ריוב און האט פרוצורן פארן שפער זיין געברענגט ברוז געט די קהאלן פון ליבשאפט און אמת. השם פס השם אמת דעקט דער ערשטער געשעצט אמת. יחזק אברעם מיט מליס כרי. היידער אויפגעשטען די ברונען. היים נישט צו דערלאזן אז די קנאה וורן שווער זעלן שפערן זיין שטרעם פון גוט. קייט. השם ויין פאסער. השם פונגעברענגעלעניש צווישן די בענסן.

דאס האט ס'ע געליינט אים אויפגעטון אין דער ברייטער געזעלשאפט צווישן העלבער ער לעבן. קען דא אפער נישט רעאליזירן אין זיין אייגענער היים. יעקב און עשו. ריוב און קריגעריי. האט און קנאה סאכט זיך א הער און הארץ פון זיין זון עשו. העלבער האט ערשט א בלוט שוונג פאר זיין ברודער יעקב.

די כהן. קערווינג. השם די פסוקים פון דער סדרה גיבן פאר די צוויי ברודער. און א ברודער צווישן פאר אלע ראיסיטישע ספאריזש. און א שרונג פאר אלע די השם האלטן נעמען געווינט אייבער בילט די בענסן לויט דעם שילט השם רינט און זייערע אדערן. יעקב און עשו זענען קינדער פון די זעלביקע על ספרו. האבן נאכופטן די זעלביקע דערציאונג און סרף דעם סטעלן זי כייט זיך פאר צוויי געזענענעבעט נאטורן. עשו און דער טיף השם און א דורכגערייניש פון תחת און אראויסקי. און גענאטיש און בלוטיקער. ברוטאל און אייני געלייבט בלויז און זיין שווער. יעקב שטעלט פאר דעם און חס. א נאנגן פונעם פון מיט מעלות און הערש זיך צו די געזענען פון דער עי סיכ.

פאזיציע פון דער מאכט. היי השכן די גאנצערע צו גלייבן עקסטרעם אויף דעם אגא. היי וועלן זי קענען ארויסהיינען זייער הערשאפט. די עשום פון אלע צייטן השכן באוירט זייער עקסטרעם אויף דעם אגא. היי וועלן הערן תהיה. אויף דרין שווער הערשטן זענען פאר די כ"ב. זי השכן דערהיינען און בלוט די אלע השם האבן זיך נישט געהאלטן אונטערגעבן זייער הערשאפט און זי השכן געמינט אז דורך פארניכטן די היי בלוט די אלע השם וועלן זי כ"ב. קופטן די העלס. עשו און דער סימבאל פון דעם היילדן ארבעט טער.

יעקב און וינע נאכאלטען שטעלן זיך ס'דער השם צום קול פון דער פארשטענדיג לעסקיט.

יעקב ליטווער

ויהלום חנה סולם סולם אהבה וראשו מביט הספינה והנה מלאכי א' עולים יונדים בו (בראשית כה-יב) און עס האט זיך אים געהאלטן און א ליטווער פאריש אויף דער ערד. און דער שפיט גרייכט ביון הייל. און מלאכים פון גאט גייען ארויף און נידערן אראפ.

ויעב יעקב... און יעקב איז ארויסגענומען. און הייבט זיך אדער ערשטע פון דער דאזיקער סדרה. יעקב און א רויטגענוגענען עונעם הייט פון זינען געזענען און זיך געלאזט דארף לך היים. אויפן הער מונעם לעבן. אס דער זינגענדיגן השם און דער השם ארום פון דעם בית המדרש פון עס ובעב. דער יושב האליס. השם און זענען און געזעלט און געלעבט. הייבט אן זיך אנוצוטוישן און דער רויבער היירולעקטיש פונעם לעבן. דאס ספר און טאקע זייער סיין און אויסגענומענדיק אבער די שווער מיט העלבער עשו ורוםט און הייסט פון פון קיין חכמות. און בלייבט נישט באשאפן נאך זיין געקאלט. בעלס אליקס כהן אוחו. דאס געשטאלט פון שלמות. און העלבער דער פונעם דארף שרייבן. זען גאט. עפוינט זיך און עשו פון דער ליטווער. העלבער דער פונעם דארף קיין טאקע נישט אויפטרען צו שיינן כדי אייגענעמען האט מער מעלות פון זענעם. זען זענען סע זענען געווארן זינען בליקן. זען זענען דער היי זיך האט אסאך פאר דערווענען. ו"מלאכי א' עולים און מלא נישט פון גייען ארויף און נידערן אראפ. פאר טייל אים פורשים דערשיינט דער אויף דריק פונעם פסוק אפמארי סטענדיגע. עס איז דאך אן אויסט. עס האבן זיך געקאלט אראויסקי אלס שיינען אין און אייגענען. כרי צו רעאליזירן דאס דער באשאפונג. און נישט געהאן ביכולת. יעקב קאפ האט זיך אפגערוט אויף אס דעם שפיט. דער סימבאל פון דעם אהדות היצירה.

הלוטס... איידער דער סטעלן זיך. היינען די שטענדיקייט פון עס לעבן. שפעלן זיך פאר פארן רייטן פון די אלות דער הלום. האט סימבאליזירט א

הרב הראשי דר' דוד משה ראָזען: צייט צו זיין אין דערהיים

הרב הראשי פון רומעניע, ד"ר דוד משה ראָזען, האט אים מיטן 40 יאר נעשפילט אן איבערווענדליקע ראלע אינעם ארגאניזירן די עליה פון די רומענישע יידן קיין ישראל און די מענען לעבן איצט אן ערך 20 מיליארט יודן און דער הרב ראשי, האט זיך געשפילט אלס ציל צו פארזיכערן די מענעלעכטיג פאר עליה, פאר אלע יידן וואס ווילן עליה זיין.

הרב הראשי פון רומעניע דוד משה ראָזען האט חובב רעאמאניזירט ווען מען האט אים געשפילט אויב ער וויל אז זיין הילף תהיה פון 20 מיליארט יודן זאל בלייבן אין א לאנד וואס און באפרייט געווארן פון דעם קאמוניסטישן דיקטאטאר משאר-שעמרו. ניון האט ער געשפילט, מיין מיינונג אז און און דאס פארטענען ליטווערן די תהילה, און זאל דערמאנען איהם מיטגעדערע זאלן עליה זיין קיין ישראל, 'ס'איז ציט צו זיין אינערהיים'.

הרב ראָזען און זעלבער פון 78 יאר און רב הראשי זינט יאר 1948, האט נאכגעפאלגט דאס ארויסקאפן פון די יידן פון רומעניע, אן איינע-קארטיקע און די קאמוניסטישע דעזינען אין מדינה-אראפערן (און באקאנט 380 מיליארט עולם צו אן 40 לעבן און דער יידישער מדינה און די לעצטע 40 יאר.

איצט, ניון דרשים נאכן פאלן און דער עמוע קוועט פון משאוועפונען, האט הרב ראָזען דערהייט און דאס אויפלעבן פונעם אנטיעסמיטיש האט אים אפגעהאלטן צו פארענדיגן זיין מיינונג, 'ס'איז קאניש' פון אן אויב און הרב געראטענעט 97 פרא-ענט פון די יידן פון רומעניע און נענען, אבער וואס און טו און ענין דער לאנד, האט געוואנט דער רב, מיט זיין מאסיבן אויסזען, מיט דער ווי-ספראך - אין אן אינטערוויו, אפער און דאס א פסיכאלאגיש פון אן קארטענשפילער, וואס מען זיך נישט אפגעשען ווייטער שפילן.

ווען הרב ראָזען און אייגענעווייט געווארן, ביי באקאנטע פון 600 רבנים פון עוריק מיט 42 יאר, און די תהילה געווען געטלט א העלפט פון 850 מיליארט - 12 מיליארט יודן פון די 20 מיליארט-עלבער פון 60 יאר. פיל וונטלעכע מאכטן עולה צו זיין, און אין די 67 תהילות פון רומעניע זענען פאראן נאך עוויי רבנים - הרב ראָזען און נאך איינער מיט ריי יאר יונגער פון אים. קיינער האט נישט אזא ישועה ער זאל מווען אויף מיין ארץ' - איינע און נאך. 'ס'איז קאניש אז אין 10 אדער 15 יאר ארום, וועלן זיין מיליארט און אלטע יודן, אבער אן א שום אפגערשטאפט, אן א שום ארגאניזירונג' אראק דער טייל פון קאמפ'אפאר עליה פון די יידן פון רומעניע אונטער א קאמוניסטישן דעזיין, האט ער זיך פארדינט א

דער באזוך פון א יידישער רעלעגאציע פון קאנאדע

דעם 1טן יאנואר האט די רעלעגאציע פון קאנאדע יידישע האנטעס און פון יעקב אף ווינטער ישראל קאנאדע, אנגעפירט פון הרב יעקב שיינבערג, דער פריעווענט פון קאנאדע יידישע קאנגרעס, געמאכט א באזוך אין אונדער תהילה-אינדערפאר, האט די רעלעגאציע באזוכט דעם ווי פון געשיכטע פון די יידישע תהילות פון רומעניע און דעם בוקארעשטער בארא-מעמלא. אין דעם זעלבן אינדערפאר האט די רעלעגאציע בא-זוכט די דערווענען פון זיין עקסעלענץ הרב סאול געלי, דער אסכנאדער פון קאנאדע און בוקארעשט, דעם סענאט פון רומעניע, ווי זי האבן זיך באגעגנט מיט דעם פריעווענט פון סענאט 'האקעסאנדרו בילעדעאנו, אין פאלאץ קאמאר-שען, ווי זי זענען אויפגענומען געווארן דורך דעם מיניסטער פון סעקארעטיע.

נאך מיטאג האט די רעלעגאציע געהאט א לעג-נערן געשפראך מיט הרב אלימלך נעאנו, ספיט סעקרעטאר ביים אויסערן מיניסטעריום, דערנאך זענען זיי בייגעווען ביי א ספעקטאקל-קאנצערט וואס איז פארעשטעלט געווארן דורך אונדערע באראקע און ראשי-האדערע פארמאציעס.

כבוד הרב הראשי ד"ר דוד משה ראָזען שליט"א, וועלכער איז דעמאלט געווען אין ישראל ווי ער האט זיך באגעגנט מיט דער רעלעגאציע, איידער זי איז ארויסגעפארן קיין רומעניע, זענען די-גענט באהרימט געווארן דורך אינזש. טעאדאר בלומענפעלד, גענעראל סעקרעטאר פון דער פערע-צאיע. די לעג שיינבערג, דער אנפירער פון דער רעלעגאציע האט ווארטעם געדאנט פאר דער שיינבערג

מאבקה במלוא המרץ נגד האנטיסמיטיזם

ממשלת ישראל הבינה את האגדה ברוח הפסוק: מים שינוים בתעושת שזועים את ילע הארץ והתעושת הזו חם יהודי ממיטיא ישיא-מתי-חסת בחיוב לגיטימי המעשיות ושל כל גרוהים המיטיים והיבדוקיים למאבק כבדה והודיה שגור-פינה באופים ישיא סכנה למען הדימוסיה והת-הות העממי.

מחזי לזום פעולה מיוחדת בין התלמידים והס-טודנטים, ככה שעשבי היעה המודיעת של האנ-טיסמיטיזם לא יוכל לפעוא מקווע פוריע בשרותה תנועה.

באתר הישיבה של מועצת השרים של ישראל הוכרזו נישמע הדברים של מדינה המעשית מר אצילים רובו נישמע בנינו ידועת עניו האנטיסמיטיזם כבכה אצות באירופה.

התלום ישיא א במשך אמצ"ע עם ההדלות ה-הודיות, מבדיר את המאבק נגד הנאזי-פאשיזם האנטיסמי, על ידי פעולה חברה לזר החייס האנטיסמי, הנותן שותפותו ידיעה הנוצחית לעמים או שנתנו להם ידיעות מוזיקות ברוח לבועת ההודיה.

ביקור משלחת יהודית מקנדה

הגנים והדגים איש ולוחותיו של כבוד הרב הראשי בהיגור יהודי המסורתי של הנער ישינו ובאחד-גו הקהילה היהודית בריפובליקה.

אחרי הצגת התודות הודיות ניתנה האחרונה. הצגת התודות הודיות ניתנה בקפת כבוד על ידי השדרות של הקהילות היהודיות בכבר האחרונה. השתתפו מספר רב של מומנים.

ב2 בנובמבר, המשלחת, בליווי המה"ל של הפרד-המשינה, ישיחה במשרד הביטאית עם מר גאריה לזר-יעקובי ואחר כך גם עם מוכרי המדינה למען התרתה, ובשבת המערכת על ראשי הממשלה מר פסידה הוכנר, המשלחת המעניינת ככה מומם במען הוכנר.

של הנהגה והבשרות המוכיח רחבה להנהיגה של-המשלחת המעניינת ככה מומם במען הוכנר.

ביום חמישי חת בנובמבר, ביקרה משלחת המג-נים יהודי מגדיר בידר עם המבנה ישיא למען ישיאיה במנרה תחת התנהגו של עם שיינג'נג, נשיא הונונים יהודי ממנה ביהודית.

מדינת הברית, המשלחת ביקרה במזיאן להר-סטריה של הקהילות היהודיות סימפוזיו ובכתי-הלבשת המדינה מבוויטי. ואחריו ביקר המשלחת ביקרה במנרה של כבוד השדרה של מנרה בבוויטיש סאור ויהי אחרי כן בביקור בסימפוזיו עם נפשיש עם נשיא המג'ני, אשר אקסטרודו בריפובליקה מסינצ'ו.

נשיא המג'ני, אשר יושביה מסינצ'ו, רומולוס נאנא, מדינה המדינה השכד החייס אחרי-כך נכחה במונצ'ה של המשלחת ההודית, והאקסטרודו של המג'ני באולם התנויות מרוב פנאס אחרת.

היות בכבוד הרב הראשי דר הרד משה רוזן שלישיא היה או ישיאיה וכן נפשיש עם עם המש-לחת, סרם בואה לרומבלי, אחרתו נכדיו עליו-המנהגים עם סרמה במונצ'ה המוכר של הפרד-המשינה של ההדלות היהודית בהמנהגיה מר עם שיי-נג'נג, ראשי המשלחת, הורה בחשיבות בעד כפתה

אלקסנדרו גורדצאנו

עודות (נתן וישני עודות למכונות) על שמונה מכונות.

מכונה ארבעות יוצאת מן הכלל משה למר אלקסנדרו גורדצאנו לפתור את הבעיות הרבות והקשות של האשפת ושל הבנת האמצעים היגולים ושל האחרים הנפוסם שאדם פתאום יהיו בלתי עצומים.

ואל נשעה שוחו מוסר שאמצעו 7 ימים מיל.

גם למן לברר אותו למה העמדת למכונות כבר-בה האחרות: "עד אשר ועשיתם".

המנהל של המפעלה השרה מבוויטיש, מר אקס-נדר גורדצאנו הגיע למכונות.

במפעלה הוצא למוחה את מאכלים היום-ומי-הרבה יהודים, הם מבוויטיש והו מעיר השדה מוחזק לאח"י שצנצ'ה במונצ'ה הפצים לאכול מאכלים כשי-היהודים הוננים והחלום מקבלים לפי יוזמת כבוד הרב הראשי דר הרד משה רוזן שלישיא והחת המלה הביצוע של מר אלקסנדרו גורדצאנו כל עם אחרות תחת בניו המספר יהודי יהודים האיה בזמן הרושץ עבריים שמונה נהגים עם 16

השירה היהודית הנצחית

טות האמת, שלא נעזבה את לבבות המאבנים של הנפשים כימה את השבתה במים השיר המנועז הזה: "ראש אדון ועל ארץ ייעון, אין מין לאנד אין מין שיהיה" (שמה אלה, אציר, למודיות). השבתה שנתנה עם ידיעה שבויה מדיש אי אציר הקלת המחלת גוניה הקול המריר את העיני שאנוכמי ואיריש קיבל את המסר של פאפא ונמסר ויוותי כזאת שאנשים הניגשו בתשואותם צוקת הדעי-יו ונתה רווח מהביצוע.

לשר השני היה אפי המירי אחר הוא נמצא בתפלות מימי הנראצני ועל ידי עבדך הנכאים כזמן לאמר: "וכרתי לך חסד נעודי, אכתב כלי-הרד לברך אותך במורה בארץ לא ודעה. יבוע ויצא מן הכלל העלית למדיש כי גם אם ידעתי, וישיא עני בשבט עברתי", הוא היה אפטימי הישיא את האופטימיות של שבת צינו. גם השבט הות ואלי עוד יותר וזהו המלה הגיב בתשואות ברוכות ומפוש-כות הובעו גם את הכרת הודהה בעד ביצוע השיר, אפי מודים לך, אודותנו המכבד, איש היהודי.

ביום חמישי חת בנובמבר, בהודינת התגה שני-הורה בכבריה ממנה לנודאשית האדון מבוויטיש את זמרתו של הזנו אשר הינובי מכות-הנכחה "ישורתי" מודיעים הוא עם אפס רק שני שירים, האחד דרתי והשני הויני והיתה לנו האשפרות למען שפנצ'ה קול ויצא מן הכלל וכ-כנימת ביצוע מעוינת.

במקום עם שפנצ'ה, עם מכבר גנים מאור, הוא שר בראשונה את השיר שבכניש את השאלה הבעיתית של יהודי הנדוד, "ואחתי ואל ארץ ייעון" (אנה עולי לבנת) השאלה הבעית של יהודי הנדוד שוחו נדוד המיר ספרות האי-מובלגות הרתה והאומות או סככות הבריות כמשר אפי שגם אחרי שבכניש דרים אחרים בכרתו אותו לגוד מאין אותה לשיר מהמה אל הפתח המדינה, המעבד שאל אתה שלא יכלו לשאר באוצם (כי היו כאזה שישאר במקום היות ואם לא היו בכירים לא היו מסרת התנועות של חבר-בשים) הביא לכך שהלוי יחשבו המיר השיר, ודום, גם אם הורו מות ספפה, הובע בכוח בשר המנועז הוא, אנה עולי לבנת" השאלה מלאת הדרים-

פנצ'ה

של היהדות הרחית מרומניה

מס. 703

דר-שבוטו

המלון דר הרד משה רוזן

סולמו של יעקב אבינו מקומו ומשמעותו

של חייב לביטוי יול וישני בינוים למשר זה-משר איה, "עלויים" המלאכים רשיוותם כלומר כעשר השוכנים, משוכנתי ונשוחת העלויים, כל אהרן, מלאכים, מלשיחים, מסמך לך את הירד ומסר אותך אל אביר שבשמיים, בכינוי הנהר, למעלה למטה, יו-צאום, "מלאכים" אחרים, אלה הם שליחיו להשפיע מונו ולעורר את האדם למעלה ול-מוצה עם הם, "מלאכים" שליחים ששולחים אל הקב"ה אל הארץ, של הקב"ה ששחרר את העלויים בסולם של המספר בלי כל חודר האדם עם מלאכים, בלי כל חודר, מאמר, כי איש לא יוכל לעורר תגלה בסופה, ללא את מספר כיום המצות או בלויכוד הנהו-גים, מרובות והנהה סמות בסופה, נשם האדם מוח ומכ"ה" בכיולו, מאיר.

וחוים - הבהרה היה לו ליעקב אבינו זה-חלם ללבויו לא היה מסיע למוות; הוא חלם סמלי שמעוואת האמונה ביותר ורק חלום עלול - הלוטותיו - הונויות; מעוק את המכש לאיכנו בדים כאן, על הרד המנועז של דבה נלמוד ויבדד ישיא יעקב וישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. לדב העניין של הענייה עם המספר בית-המלך היה של "שקיותהונויות הונו" שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו.

אחרי ודקאס אחרת, "מספרים" של הוא פניא לזכי בר-בר-הנה, שזכו זה ששעב את נחל דא ישיחתי (מאן) ששועלם, אלו נישם א וועלש"ע" (אין מילין) וישורתי וישו השי-בוה ונלכו יתר יעם - געם-מדינת מדינת, ענתה יקרא, "אשא עוני אל הרומ" עתידים היו לעלי אל "מלכנים" למיניש ליתו, את וישועל כל אנה.

ויכוח בנוסח - עם אלה הוא נמשך בנוסח באותו סיום שחירות השעוועות עליו לו נשענו לאיכנו בדים כאן, על הרד המנועז של דבה נלמוד ויבדד ישיא יעקב וישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. לדב העניין של הענייה עם המספר בית-המלך היה של "שקיותהונויות הונו" שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו.

המנועז של דבה נלמוד ויבדד ישיא יעקב וישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. לדב העניין של הענייה עם המספר בית-המלך היה של "שקיותהונויות הונו" שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו.

המנועז של דבה נלמוד ויבדד ישיא יעקב וישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. לדב העניין של הענייה עם המספר בית-המלך היה של "שקיותהונויות הונו" שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו.

המנועז של דבה נלמוד ויבדד ישיא יעקב וישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. לדב העניין של הענייה עם המספר בית-המלך היה של "שקיותהונויות הונו" שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו.

המנועז של דבה נלמוד ויבדד ישיא יעקב וישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. לדב העניין של הענייה עם המספר בית-המלך היה של "שקיותהונויות הונו" שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו. שישני העלויים הדרים שינו צורה ותוכנו.